

**„SUIINTERESUOTŲ INSTITUCIJŲ PAJĖGUMŲ PRITAIKYMAS
GERINANT UPINIŲ IR MAŽŲJŲ ŽUVĖDRŲ APSAUGOS
BŪKLĘ LIETUVOJE“, NR. LIFE17 NAT/LT/000545**

2019 M. PROJEKTO VEIKLŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS ATASKAITA

Parengė: projekto koordinatore Justina Mažulė
vyr. biologas-ekspertas Liutauras Raudonikis
projekto koordinatore asistentė Ieva Junevičienė

2020 m., Vilnius

TURINYS

1. APIE PROJEKTĄ IR PAGRINDINIUS PASIEKIMUS I-AISIAIS (2018 M.)	
ĮGYVENDINIMO METAIS	3
2. PROJEKTO TERITORIJOS	7
3. PROJEKTO VEIKLOS IR JŲ ĮGYVENDINIMO 2019 M. APŽVALGA	20
3.1. PARENGIAMOSIOS VEIKLOS	20
3.2. PRAKTINĖS GAMTOSAUGOS VEIKLOS	24
3.3. PROJEKTO VEIKLŲ POVEIKIO STEBĖSENOS VEIKLOS	37
3.4. VISUOMENĖS INFORMAVIMO IR REZULTATŲ SKLAIDOS VEIKLOS ...	41
3.5. PROJEKTO ADMINISTRAVIMO VEIKLOS	49

1. APIE PROJEKTĄ IR PAGRINDINIUS PASIEKIMUS I-AISIAIS (2018 M.) ĮGYVENDINIMO METAIS

2018 m. liepos 1 d. Lietuvos ornitologų draugija (LOD) kartu su partneriais: VĮ „Vidaus vandens kelių direkcija“, Nemuno kilpų regioninio parko direkcija ir UAB „EKO-STOMA“ pradėjo įgyvendinti Europos Komisijos LIFE programos ir LR aplinkos ministerijos finansuojamą projektą upinių ir mažųjų žuvėdrų apsaugai Lietuvoje - „Suinteresuotų institucijų pajėgumų pritaikymas gerinant upinių ir mažųjų žuvėdrų apsaugos būklę Lietuvoje“ LIFE17 NAT/LT/000545. Susitarimai dėl projekto įgyvendinimo su partneriais sudaryti 2018 m. IV ketv.

Europos Sąjungos paramos dydis šiam projektui siekia 60 proc. projekto vertės, projekto veiklos taip pat finansuojamos ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto Specialiosios ES finansinio instrumento LIFE programos bei projekto partnerių lėšomis. LIFE projekto bendrojo finansavimo sutartis su LR aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra sudaryta 2018 m. gruodžio 12 d. Projekto trukmė – 2018 m. liepos 1 d. – 2022 m. gruodžio 31 d.

1.1 pav. Upinė ir mažoji žuvėdra

Pagrindinis projekto tikslas yra pagerinti upinių ir mažųjų žuvėdrų perinčių populiacijų būklę jų apsaugai skirtose teritorijose, tinkamai tvarkant jų veisimosi buveines bei taikant kitas šioms rūšims svarbias apsaugos priemones. Siekiant šio tikslo, projekto įgyvendinime dalyvaus ir suinteresuotos institucijos, tam panaudojant jų pajėgumus.

Toks projektas įgyvendinamas pirmą kartą šalyje. Jis apima visas svarbiausias Lietuvoje upinių ir mažųjų žuvėdrų apsaugai svarbias teritorijas (PAST): Kretuono ežerą (LTSVEB003), Nemuno delta (LTSLUB001), Nemuną tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio (LTPRIB006), Nemuną tarp Prienų ir Lengveniškių (LTPRIB005), Nemuną tarp Kulautuvos ir Smalininkų (LTKAUB001), Vasaknų žuvininkystės tvenkinius (LTZARB001), Novaraistį (LTSAKB001), Niedaus ir Veisiejų ežerus (LTLAZB001), Kalvių karjerą (LTKLAB003) bei Sartų regioninį parką (LTZARB005). Veiklos numatytos ir Nemuno upės salose ties Lipliūnais, kur projekto metu, siekiant užtikrinti tinkamą mažųjų žuvėdrų apsaugą, numatyta įsteigti naują Paukščių apsaugai svarbią teritoriją. Jau 2018 m. IV ketv. LOD iniciavo susitikimą su VSTT atstovais dėl Nemuno salų ties Lipliūnų gyvenvietėje steigimo procedūrų. Susitikimo metu buvo nutarta, kad LOD turi kreiptis su prašymu inicijuoti steigimo procedūras į VSTT. Taip pat buvo surinkta informacija apie rūšies gausumo pokytį pastaraisiais metais, kadangi siekiant suteikti teritorijai Paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusą (PAST) mažųjų žuvėdrų apsaugai, ji turi atitikti kriterijus, nustatytus 2008 m. liepos 2 d. LR Aplinkos ministro įsakyme Nr. D1-358 „Dėl paukščių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijų

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

patvirtinimo“.

Projekto įgyvendinimo laikotarpiu didžiausias dėmesys skiriamas praktinių gamtotvarkos veiklų įgyvendinimui. Nemuno pakrantėse ir salose tarp Kulautuvos ir Smalininkų, dėl buveinių nestabilumo bei veisimosi vietų pažeidžiamumo (dėl didžiulio trikdymo ar net primviečių sunaikinimo) siekiama užtikrinti atvirų salelių formavimą bei palaikymą, visų pirma įrengiant jas nepalankiuose rekreacijai upės ruožuose – pasienio, nuošaliuose ir pan. Tokiose vietose taip pat prie esamų stabilių didesnio ploto salų (kurios yra apaugusios sumedėjusia augalija), supilamos plačios smėlio seklumų juostos, kuriose mielai įsikuria mažosios žuvėdros. Ši veikla pradėta įgyvendinti 2019 m.

Nemuno Kilpų regioniniame parke svarbu tinkamai tvarkyti nuolatinės abiejų žuvėdrų rūšių veisimosi vietas, kurių būklė tiesiogiai siejasi su buveinių palaikymu ir tam skirtais jų tvarkymo darbais – atžalų kirtimu, žemės dangos formavimu ir tinkamu tvarkymu. Siekiant išgauti ilgalaikį efektą, dalis salų paviršiaus užklota geotekstile, ant viršaus užpilant nederlingo žvyro. Be to, planuojama įsigyti speciali buveinių tvarkymui reikalinga technika (motobloką su padargais ir plaustu su priekaba) leis Nemuno Kilpų RP direkcijai ateityje savarankiškai formuoti žuvėdroms būtina žemės dangą. Praktinės gamtotvarkos veiklos Nemuno kilpų RP įgyvendinamos nuo 2019 m.

Nemuno deltos PAST, kur anksčiau perėjo ženkli šalies žuvėdrų populiacijos dalis, 2020 m. planuojama supilti tris naujas stacionarias salas Kniaupo įlankoje, jas užpilant smėliu. Tai kompensuotų Atmatos žiotyse rekreacijai naudojamų ir stipriai užaugančių smėlio salų netektį.

Nuo 2019 m. vykdomas ir apaugusių salų tvarkymas, kurioms negresia trikdymo pavojus Kalvių karjere. Čia esančiose salose būtina atkurti atvirą aplinką žvyringose salose, tam iškertama sumedėjusi augalija, o žemesnėse salose – nendrės ir krūmai, vėliau jos užpiltos žvyru. Taip pat vykdomas ir naujų atvirų salų supylimas.

1.2 pav. Gamtotvarkos darbai Niedaus ežero saloje

Niedaus ežero salose nuo 2018 m. vykdomas alinamasis šienavimas, jį kartojant mažiausiai du kartus per sezoną (1.2 pav.). Kasmet pakartotinis šienavimas vykdomas ir Kretuono ež. mažose salelėse, o Novaraisčio durpyne esančiose durpių salose šaltuoju sezonu išpjauinama sumedėjusi bei

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

aukšta žolinė augalija. 2018 m. buvo atliktas pirmasis žolinės augmenijos šalinimo pakartojimas Lipliūnų IBA salose, taip pat atliktas pirmasis nendrių išpjovimas vandenyje 5,5 ha plote Kretuono ež. Didžiosios ir aplinkinių salų pakrantėse (1.3 pav.).

1.3 pav. Nendrių pjovimas po vandeniu Kretuono ež. Didžiosios salos pakrantėje

Vasaknų PAST, be sumedėjusios augalijos išskirtimo, būtina pritvirtinti nestabilias, plaukiojančias salas, kurios yra konflikto su tvenkinių savininku priežastimi.

Siekiant užtikrinti upinės žuvėdros perinčios populiacijos gerą būklę Rytų Lietuvoje, Sartų RP plaštų, pritaikytų rūšies veisimuisi įrengimas vykdomas nuo 2019 m.

Siekiant padidinti perinčių žuvėdrų produktyvumą, nuo 2019 m. žuvėdrų perėjimo vietose įrengiami „stogelio“ tipo slėptuvės žuvėdrų jaunikliams, kurios ne tik gelbsti nuo natūralių priešų, bet ir apsaugo nuo salose besilankančių žmonių sutrypimo bei informacinės nuorodos apie žuvėdrų perėjimą salose, kurios, tikėtina, apsaugos jas nuo nepageidaujamų lankytojų.

Be įprastinio perinčios populiacijos gausos bei veisimosi sėkmingumo monitoringo, vykdomo nuo 2019 m., 2020 m. numatoma perinčioms upinėms žuvėdroms uždėti GPS siūstuvėlius, kas bus daroma pirmą kartą pasaulinėje praktikoje. Tai leidžia padaryti sparčiu tempu besivystančios technologijos. Šių siūstuvėlių dėka bus surinkta unikali informacija apie perinčių žuvėdrų mitybines teritorijas veisimosi metu. Tai ypač svarbu planuojant šios rūšies apsaugos priemones svarbiausiose jų perimvietėse. Net šešioms teritorijoms bus rengiami nauji arba atnaujinami seniau parengti gamtotvarkos planai. Be šių strateginio planavimo dokumentų, bus rengiamas nacionalinis upinės žuvėdros apsaugos veiksmų planas bei atnaujintas (aktualizuotas) mažosios žuvėdros apsaugos planas.

2018 m. parengus viešinimo planą, buvo pradėtas projekto viešinimo veiklų įgyvendinimas. Per 2018 m. buvo parengtas ir publikuotas žurnale „Paukščiai“ Nr. 39 (2018/3) straipsnis apie pradėtą projektą „LOD pradėjo žuvėdrų apsaugai skirtą projektą“, 2 straipsniai buvo publikuoti LOD interneto portale www.birdlife.lt ir LOD socialiniame tinkle, pradėta kurti projekto interneto svetainė, projekto logotipas.

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

2018 m. lapkričio 6 d. suorganizuotas pristatymo renginys - seminaras įvairioms suinteresuotoms institucijoms, kurio metu Lietuvos ornitologų draugija pristatė projektą, jo pagrindines gamtosaugines bei stebėsenos, visuomenės informavimo ir kitas viešinimo veiklas, siekiamus rezultatus bei aptarė saugomų teritorijų direkcijų, kitų suinteresuotų institucijų ir projekto partnerių bendradarbiavimo galimybes. Renginyje dalyvavo 26 dalyviai.

2018 m. rugsėjo 20-21 d. LOD atstovai dalyvavo ir pristatė projektą Baltijos šalių LIFE projektų seminare Klaipėdoje. Seminaro metu projektų vykdytojai iš Baltijos šalių pristatė vykstančius projektus, taip pat nemažai dėmesio renginio metu buvo skirta diskusijoms apie ES pridėtinę vertę bei After LIFE veiklas.

2018 m. lapkričio mėn. buvo parengtas ir išleistas projekto lankstinukas ir 2019 m. sieninis kalendorius.

Be visų įprastinių viešinimo veiklų, nuo 2020 m. bus vykdoma žuvėdrų kolonijos gyvenimo tiesioginė transliacija, taip pat 2020 m. sukurtas filmas apie šių rūšių veisimosi ypatumus bei apsaugos problemas, organizuojamas tarptautinis pasitarimas atvirų upių bei kitų vandens telkinių salų bei jose įsikuriančių gamtos vertybių apsaugos klausimais.

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

2. PROJEKTO TERITORIJOS

Projekto veiklos įgyvendinamos 11-oje teritorijų Klaipėdos, Tauragės, Kauno, Alytaus, Vilniaus ir Utenos apskrityse (2.1 pav.).

2.1 pav. Bendras projekto teritorijų žemėlapis

Nemuno delta (26 674 ha) - teritorijos centro koordinatės: 333634, 6132022 (LKS). Tai pelkių ir seklių vandenų kompleksas, kuris apima Nemuno deltą, upės senvages, lagūninės kilmės ežerą, Kuršių marių pakrantes, užliejamas pievas, užmirkusius miškus ir pelkes. Projekto teritorija apima beveik visą Nemuno deltos regioninio parko teritoriją – paukščių apsaugai svarbias teritorijas (paskelbtas 2004 m.) ir buveinių apsaugai svarbias teritorijas (paskelbtas 2009 m.). 1993 m. Nemuno delta įrašyta į Ramsar teritorijų sąrašą. Nemuno deltos regioniniame parke, kuris buvo įsteigtas 1992 m., rezervatai užima 9,46 %, draustiniai – 40,60 % teritorijos, rekreacinės zonos – 1,21 %. Vietovei priskiriama tokia pagrindinė ūkinė veikla – žemės ūkio naudojimas, komercinė žvejyba, durpių kasyba Aukštumalos pelkėje, turizmas.

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

Nemuno delta yra išskirtinė teritorija biologinės įvairovės požiūriu. Čia tarpsta 680 rūšių augalai, tame tarpe 25 rūšių augalai įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą. Deltoje registruota 750 gyvūnų rūšių. Žinduolių – 49, iš jų 3 saugomos Europos Bendrijos, 13 įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą. Paukščių – 307, iš jų 62 saugomos Europos Bendrijos, 67 įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą. Žuvų – 48, iš jų 9 saugomos Europos Bendrijos, 5 įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą. Varliagyvių ir roplių – 16, iš jų 2 saugomos Europos Bendrijos, 3 įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą. Bestuburių – 330, iš jų 1 saugoma Europos Bendrijos, 18 įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą. Nemuno delta ypač svarbi pasauliniu mastu nykstančių paukščių išsaugojimui: mažajai žasiai, paprastajam gričiukui, didžiajai kuolingai, stulgiui, meldinei nendrinukei. Čia peri iki 30 į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų sparnuočių rūšių bei praktiškai visi mūsų šalyje aptinkami vandens paukščiai. Delta yra labai svarbi migruojantiems paukščiams kaip poilsio ir mitybos teritorija. Migracijų metu čia telkiasi daugiau kaip 20 rūšių keliaujantys paukščiai, kurių apsauga svarbi tarptautiniu požiūriu, jų tarpe pažymėtini mažoji gulbė ir mažoji žąsis.

Nemuno delta yra svarbi mažųjų ir upinių žuvėdrų buveinė. Iki 2000 metų deltoje kūrėsi virš 100 porų mažųjų žuvėdrų, tačiau dabar priskaičiuojama ne daugiau 30 perinčių porų. Tai sudaro 10 % šalies perinčių mažųjų žuvėdrų populiacijos. Žuvėdrų nykimą lėmė atvirų smėlio salų apaugimas aukštaūgėmis žolėmis, krūmais ir medeliais. 2007 m. deltoje priskaičiuota apie 150 perinčių upinių žuvėdrų porų, o 2009 m. – jau tik 90. Nykimo priežastys tos pačios – vietovių užaugimas žoline ir sumedėjusia augmenija. Nemuno deltoje išsikūrę 4 % šalies perinčių upinių žuvėdrų populiacijos.

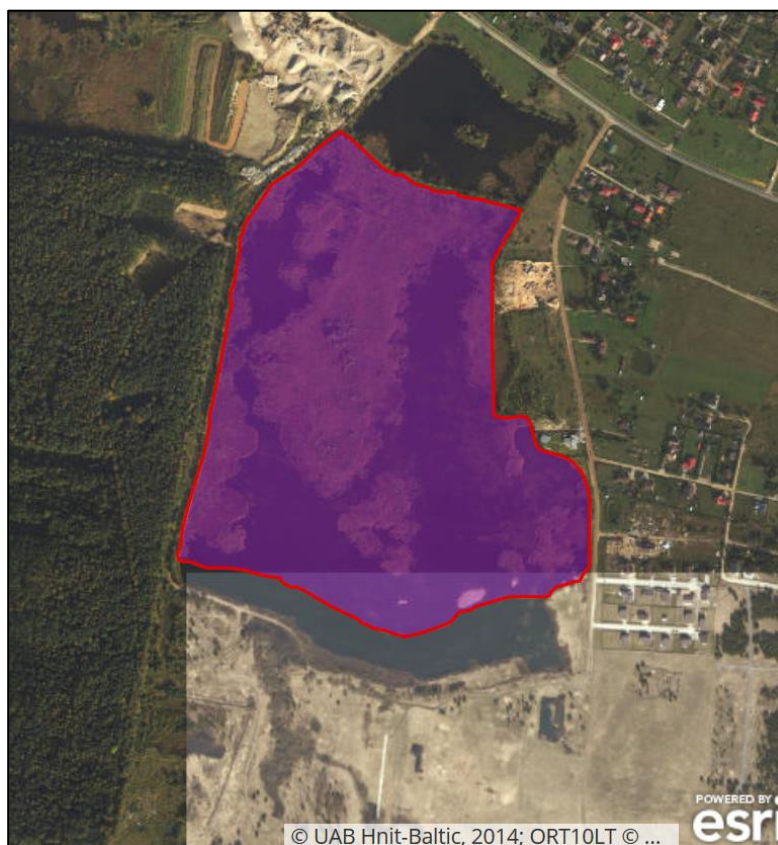

2.2 pav. Nemuno delta

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

Kalvių karjeras (36,74 ha) - teritorijos centro koordinatės: 329348, 6170334 (LKS). Klaipėdos raj. esantis Kalvių karjeras buvo naudotas žvyro kasimui. Baigus jo eksploataciją, karjeras buvo užtvindytas vandeniu. Susiformavo tvenkinys su nedidelėmis salelėmis, kurių priskaičiuojama 7, didžiausia iš jų vos 0,1 ha. Susidarė palankios sąlygos veistis įvairių rūšių vandens paukščiams. 2005 m. vietai suteiktas paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusas, išskirtinai skirtas upinės žuvėdros apsaugai. Karjere aptikti 5 rūšių paukščiai, kurie įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą, 6 rūšių sparnuočiai saugomi Europos Bendrijos. Retiesiems paukščiams priskiriami raguotasis kragas, juodakaklis kragas, šaukštasnapė antis, mažoji žuvėdra, švygžda, dirvoninis kalviukas. Per 20 m. laikotarpį karjere kūrėsi per 1000 porų rudagalvių kirų. Perinčių upinių žuvėdrų skaičius svyravo nuo 50 iki 260 porų. Tačiau vėliau atviros žvyro salos užaugo aukšta žole bei krūmais ir perinčių upinių žuvėdrų skaičius sumažėjo iki 10 porų. Šis vandens telkinys svarbus migruojantiems paukščiams - rudenį čia apsistoja per 1000 laukių, 200 gulbių nebylių, daugiau kaip 500 įvairių ančių. Karjeras svarbus ir kelių rūšių varliagyviams bei žuvims. Be gamtosauginių tikslų, šiuo metu teritorija naudojama poilsiui ir paukščių stebėjimui.

2.3 pav. Kalvių karjeras

Nemuno upės pakrantės ir salos tarp Kulautuvos ir Smalininkų - teritorijos centro koordinatės: 457088, 6104404 (LKS). Apie 100 km ilgio Nemuno atkarpa įeinanti į Kauno, Šakių ir Jurbarko raj. teritoriją. Didelė šios vietovės dalis tenka Panemunių regioniniam parkui, kuris įsteigtas 1992 m. Upės seklumos, smėlio salos, pakrantės, užliejamos pievos sudaro

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

išskirtines sąlygas įvairių rūšių paukščiams veistis. Teritorija svarbi ir migruojantiems paukščiams. 2004 m. šiai vietai suteiktas paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusas, kuris skirtas mažosios žuvėdros išsaugojimui. Nemunas ir jo pakrantės naudojamos laivybai, vandens turizmui, poilsiavimui, mėgėjiškai žvejybai. Toks trikdymo faktorius neigiamai atsiliepia mažųjų žuvėdrų veisimosi sėkmei. Nepalanki ir natūrali buveinių kaita, nes smėlio salos ir pakrantės užauga aukštomis žolėmis, krūmais bei medeliais. Dalis salelių nugremžiama ir sunaikinama ledonešio metu. Tačiau paskutiniaisiais metais jis buvo palydinti nedidelis, todėl salų formavimui didelės įtakos neturėjo. Nepalankus žuvėdroms ir vandens lygio svyravimas perėjimo sezono metu. Nemune įprastas aukštesnis vandens lygis žiemą ir potvyniai ankstyvą pavasarį. Tačiau po stipresnių liūčių vandens lygis gali pakilti ir vasarą, užtvindydamas neaukštas saleles bei upės pakrantes, taip pražudydamas ten perinčias mažąsias žuvėdras. Todėl projekte numatytos gamtotvarkinės priemonės šiai problemai išspręsti. Prieš 10 m. šioje Nemuno atkarpoje perėjo per 150 porų mažųjų žuvėdrų porų, o tai sudarė apie 50 % šalies populiacijos. Perinčių žuvėdrų skaičius svyravo nuo gamtinių sąlygų – vandens lygio, tinkamų perėti salų skaičiaus ir jų dydžio. Didelę reikšmę turėjo ir trikdymo faktorius dėl žmogaus veiklos. Tad neatsitiktinai prieš 7 m. perinčių mažųjų žuvėdrų skaičius sumažėjo iki maždaug 90 porų, o šiuo metu suskaičiuojama tikrai apie 20 porų. Todėl projekto metu numatoma supilti 8 pakankamai aukštas smėlio saleles, kurių neapsemų vasarinių potvynių vanduo.

Aprašomoje vietoje peri ir upinės žuvėdros, kurių priskaičiuojama per 50 porų. Čia gyvena ir daugiau paukščių, kurie saugomi Europos bendrijos: švygžda, tulžys, paprastoji medšarkė, raiboji devynbalsė. Nemuno pakrantėse sutinkami medžiojantys jūriniai ereliai, rudieji pesliai, žuvininkai. 2009 m. ši Nemuno atkarpa priskirta buveinių apsaugai svarbia teritorija ūdros, lašišos, jūrinės nėgės, salačio ir kartuolės apsaugai.

2.4 pav. Nemuno upės pakrantės ir salos tarp Kulautuvos ir Smalininkų

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

Novaraisčio draustinis (827,00 ha) - teritorijos centro koordinatės: 462460, 6090377 (LKS).

Tai Kauno ir Šakių raj. teritorijoje esantis išeksploatuotas ir dalinai užtvindytas durpynas su supiltų durpių kalvomis, virtusiomis salomis. Šioje vietovėje ornitologinis draustinis įsteigtas 1988 m. 2004 m. draustiniui suteiktas paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusas, saugant perinčias upines žuvėdras ir migruojančias gerves. 1979 m. baigus eksploatuoti durpyną, jis buvo priskirtas Šakių urėdijai su riboto ūkininkavimo galimybėmis. Siekiant išvengti durpyno gaisrų, pusė teritorijos buvo patvenkta. Taip susiformavo seklaus vandens telkinys su durpinėmis salomis (likusiomis neišvežtų durpių krūvomis), kurias pamėgo upinės žuvėdros. Pelkyną supa spygliuočiai ir mišrūs miškai. Neapsemta durpyno dalis greitai apaugo krūmais ir nendrėmis. Nors rytinė teritorijos dalis buvo dirbtinai patvenkta, kituose jos plotuose dabar šiuos darbus natūraliai tęsia bebrai statydami vis naujas užtvankas. Natūrali pelkės augmenija dar tik pradeda atsikurti.

Nuošali ir sunkiai praeinama vietovė teikia geras sąlygas gyventi miško žvėrimis – briedžiams, elniams, šernams. Europos Bendrijos saugomiems žvėrimis priskiriami čia gyvenantys vilkai ir bebrai. Tačiau Novaraistis svarbiausias čia įsikūrusiems paukščiams. Daugiau kaip 30 rūšių paukščiai yra saugomi Europos Bendrijos – didysis baublys, mažasis baublys, juodasis gandras, gulbė giesmininkė, juodasis peslys, gyvatėdis, pievinė lingė, gervė, švygžda, griežlė, pilkoji meleta ir kt. Durpyne sutinkami 34 rūšių sparnuočiai, kurie įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą, iš jų 17 rūšių paukščiai čia peri. Novaraistyje kuriasi per 100 porų upinių žuvėdrų, o tai sudaro apie 4 % šių paukščių populiacijos šalyje. Joms grėsmę kelia durpinių salų užaugimas aukšta žole bei krūmais ir netoliese įsikūrę kaspininiai kirai, kurie sunaikina dalį žuvėdrų jauniklių.

2.5 pav. Novaraisčio draustinis

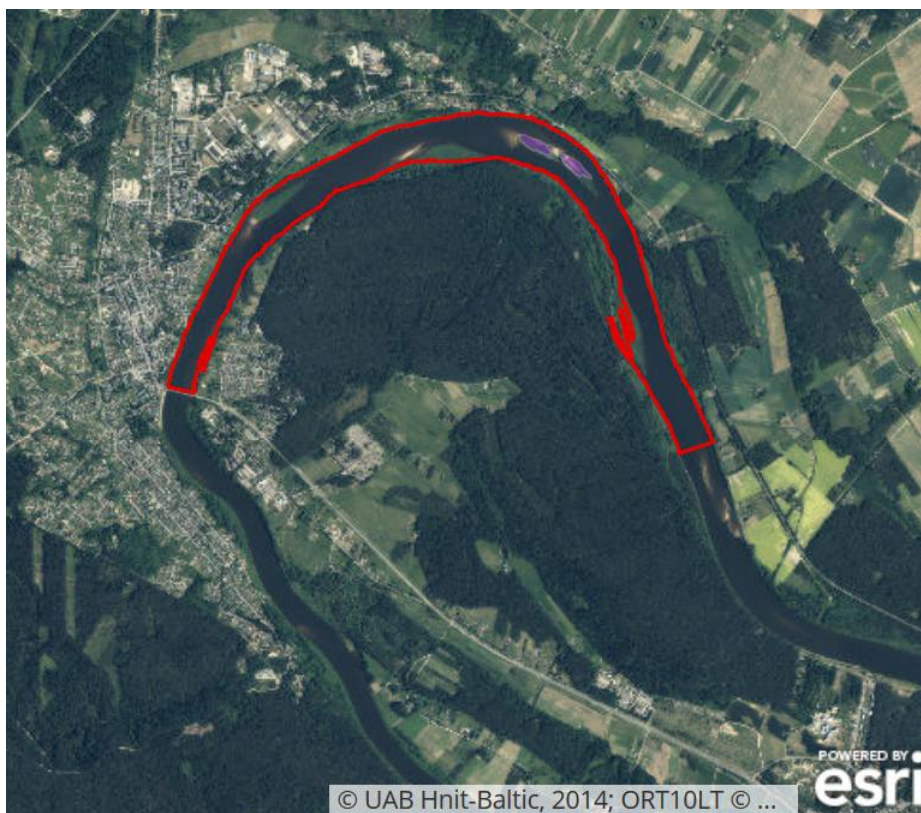
VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių (142,47 ha) - teritorijos centro koordinatės: 498043, 6056557 (LKS).

Upės atkarpa tarp Birštono ir Prienų miestų su sezoniškai apsemiamomis smėlio salomis. Tai dalis Nemuno kilpų hidrografinio draustinio, kuris buvo įsteigtas 1997 m. 2004 m. vietai suteiktas paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusas, saugant mažąsias ir upines žuvėdras. 2009 m. ši upės atkarpa išskirta ir kaip buveinių apsaugai svarbi teritorija. Vietovė naudojama vandens turizmui, poilsiavimui, mėgėjiškai žvejybai. Upėje esančios salos skirtos tiktai gamtos apsaugai. Jos užima 6 ha plotą, apaugusios krūmais ir nitrofiliniais augalais. Pavasarį ir žiemą salos dažniausiai užliejamos vandens. Upės pakrantės apaugusios spygliuočiais medžiais, krūmais, kai kur atsiveria atviros pievos.

Teritorija labai svarbi paukščių apsaugos požiūriu. Čia kuriasi per 1000 porų rudagalvių kirų, kelios poros pempių, raudonkojų tulikų, upinių kirlikų. Salos svarbios ir migruojančioms antims bei tilvikams. Šioje Nemuno atkarpoje įsikūrusi didžiausia mažųjų žuvėdrų kolonija: per 40 porų iki 2000 m. ir per 30 porų pastaraisiais 10 m., o tai sudaro apie 10 % šalies populiacijos. Žuvėdrų skaičius svyruoja priklausomai nuo vandens lygio ir atvirų smėlėtų salų ploto. Iki 2000 m. šioje vietoje kūrėsi per 120 porų upinių žuvėdrų, o 2013 m. – per 60 porų, ir tai sudaro 3 % šalies populiacijos. Žuvėdrų skaitlingumą riboja ir natūralus salų užaugimas, todėl čia numatyti atvirų salų buveinių atkūrimo darbai.

Šioje Nemuno atkarpoje Europos Bendrijos saugomi ūdra, salatis, kirtiklis, kartuolė, pleištinė skėtė.

2.6 pav. Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių

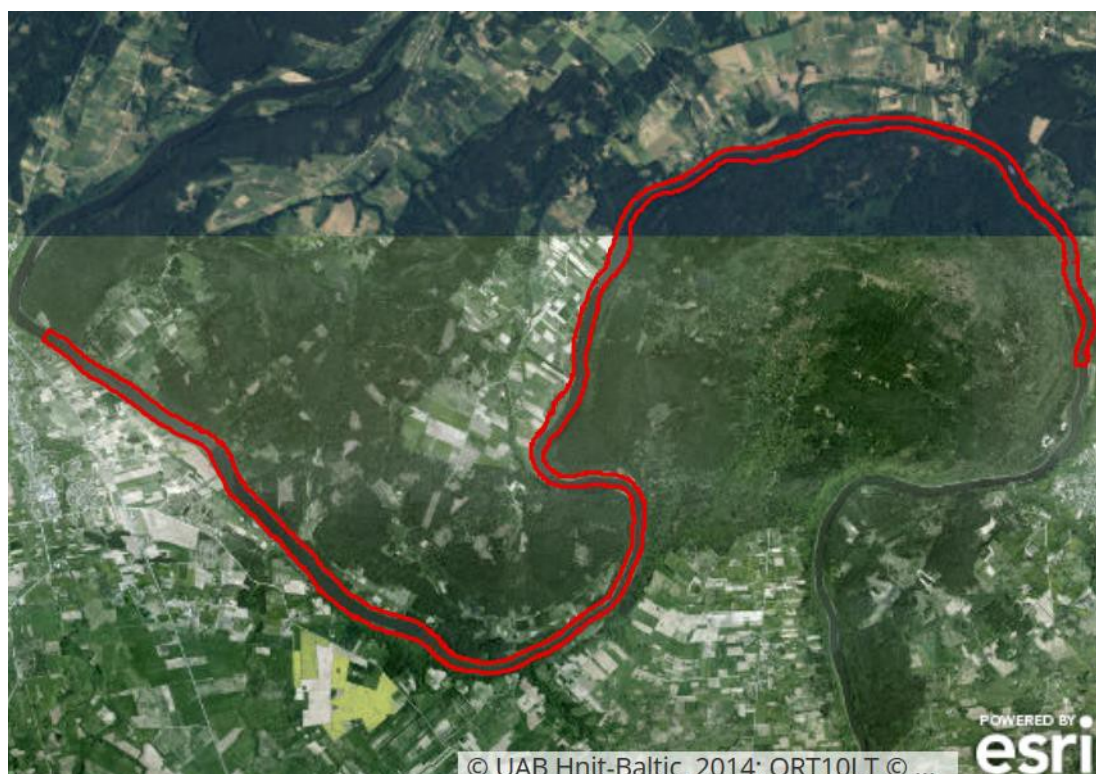
VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

Nemunas tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio (404,16 ha) - teritorijos centro koordinatės: 499433, 6042187 (LKS).

Alytaus, Prienų, Birštono savivaldybių teritorijoje esanti Nemuno atkarpa su keliomis mažomis sezoniškai apsemiamomis salaitėmis. Tai dalis Nemuno kilpų hidrografinio draustinio, kuris buvo įsteigtas 1997 m. 2004 m. šiai vietai suteiktas paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusas, saugant mažąsias žuvėdras. 2009 m. Nemuno atkarpa išskirta kaip buveinių apsaugai svarbi teritorija. Vietovė naudojama vandens turizmui, mėgėjiškai žvejybai, poilsiavimui. Salos pavasarį ir žiemą yra apsemiamos. Upės pakrantės apaugusios lapuočiais ir spygliuočiais medžiais bei krūmais, kai kur atsiveria atviros pievos. Teritorija svarbi paukščių apsaugos požiūriu. Čia įsikūrusi nedidelė per 50 porų rudagalvių kirų kolonija, sutinkamos pavienės upinių ir jūrinių kirlikų poros. Migracijų metu apsistoja keliaujantys įvairių rūšių tilvikai ir antys.

Vietovė svarbi mažosioms ir upinėms žuvėdroms. 2000 m. čia perėjo per 30 porų mažųjų žuvėdrų, t.y. apie 10 % šalies populiacijos. Dėl dramatiškų buveinių pokyčių, jų užaugimo aukštomis žolėmis ir krūmais, dabar sutinkamos tik pavienės perinčios žuvėdrų poros. Saloms užaugus liko tik nedideli lopinėliai, kur šios žuvėdros dar gali įsikurti. Negausios ir upinės žuvėdros, kurių randama perint per 10 porų. Jų skaičių lemia ta pati priežastis – salų užaugimas.

Europos Bendrijos požiūriu vietovėje saugoma ūdra, salatis, kartuolė, kirtiklis, pleištinė skėtė.

2.7 pav. Nemunas tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

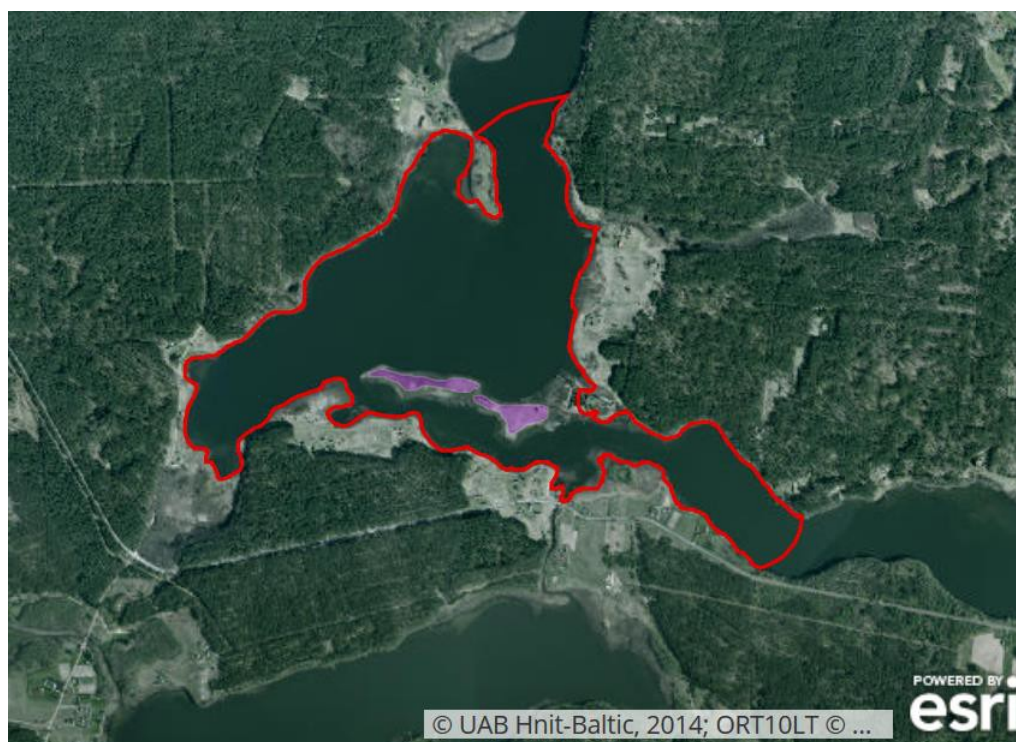
Niedaus ir Veisiejų ežerai (118,62 ha) - teritorijos centro koordinatės: 472843, 5986424 (LKS).

Lazdijų raj. esantis dviejų ežerų kompleksas su salomis, kurios susiformavo 1960 m. dirbtinai pakėlus ežerų vandens lygį. Niedaus ornitologinis draustinis įsteigtas 2005 m. Šiai vietai 2006 m. suteiktas paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusas, siekiant išsaugoti upinių žuvėdrų koloniją. Teritorija nustatytais terminais žmonių naudojama plaukiojimui, mėgėjiškai žvejybai, maudymuisi, o taip pat ir gamtos apsaugai. Salos apaugusios aukšta žoline augmenija, jas juosia tankūs nendrynai. Ežerų pakrantėse auga spygliuočių medžių miškai, išsibarstę sodybos.

Vietovė svarbi paukščiams, čia peri 18 rūšių sparnuočiai. 2000 m. salose perėjo daugiau kaip 1 500 porų rudagalvių kirų. Dėl teritorijos užaugimo ir tinkamų buveinių sunykimo šiuo metu vienoje iš salų kuriasi mažiau kaip 1000 porų šių paukščių. 2016 m. šalia rudagalvių kirų buvo įsitvirtinusi per 50 porų kaspijinių kirų kolonija.

2005 m. šioje vietovėje perėjo per 200 porų upinių žuvėdrų, o tai sudarė 8 % šių paukščių populiacijos mūsų šalyje. Dėl salų užaugimo prieš kelis metus perinčių žuvėdrų skaičius sumažėjo iki 110 – 120 porų, o šiuo metu tesiekia kiek daugiau nei 20 porų. Didžiausiomis grėsmėmis žuvėdroms yra vietovės apaugimas aukštaūgėmis žolėmis, krūmais ir kaspijinių kirų plėšikiška veikla.

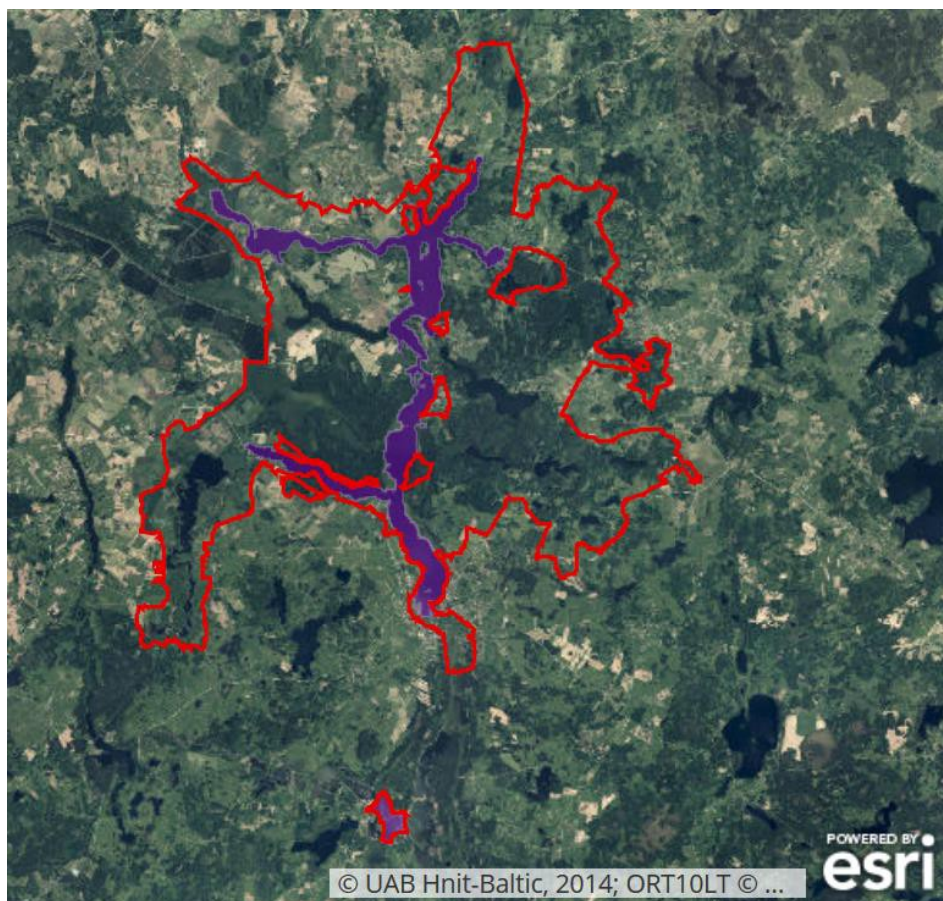
Europos Bendrijos saugomoms rūšims priskiriami didysis ir mažasis bauliai, nendrinė lingė ir švygžda. Teritorijoje veisiasi 4 rūšių paukščiai, kurie įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą.

2.8 pav. Niedaus ir Veisiejų ežerai

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

2.9 pav. Sartų regioninis parkas

Sartų regioninis parkas (11 212,47 ha) - teritorijos centro koordinatės: 615135, 6180943 (LKS).

Sartų regioninis parkas, esantis Rytų Lietuvoje, buvo įsteigtas 1992 m. Virš 13 % šios vietovės 2009 m. priskirta buveinių apsaugai svarbia teritorija įvairių rūšių ir buveinių apsaugai. 2014 m. 92,5 % regioninio parko ploto suteiktas paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusas, saugant vapsvaėdžius, plovines višteles, žvirblines pelėdas, tripirščius genus. Upinė žuvėdra yra potencialus kandidatas papildyti šį sąrašą.

Regioniniame parke plytintys miškai priskirti Rokiškio ir Zarasų urėdijoms. Jose vykdomas intensyvus miškų naudojimas. Tikrai draustiniuose, kurie užima 62,8 % teritorijos, yra nustatytas aukštesnio laipsnio gamtosauginis režimas. Rezervatams tenka vos 6,2 % parko ploto. Sartų ežeras, kuris plyti 1 300 ha plote, yra viso parko centrine ašimi. Parke telkšo dar virš 25 ežerų ir ežerokšnių. Pro Sartų ežerą prateka Šventosios upė, kurią supa šlapios pievos, pelkės, žemės ūkio naudmenos ir miškai.

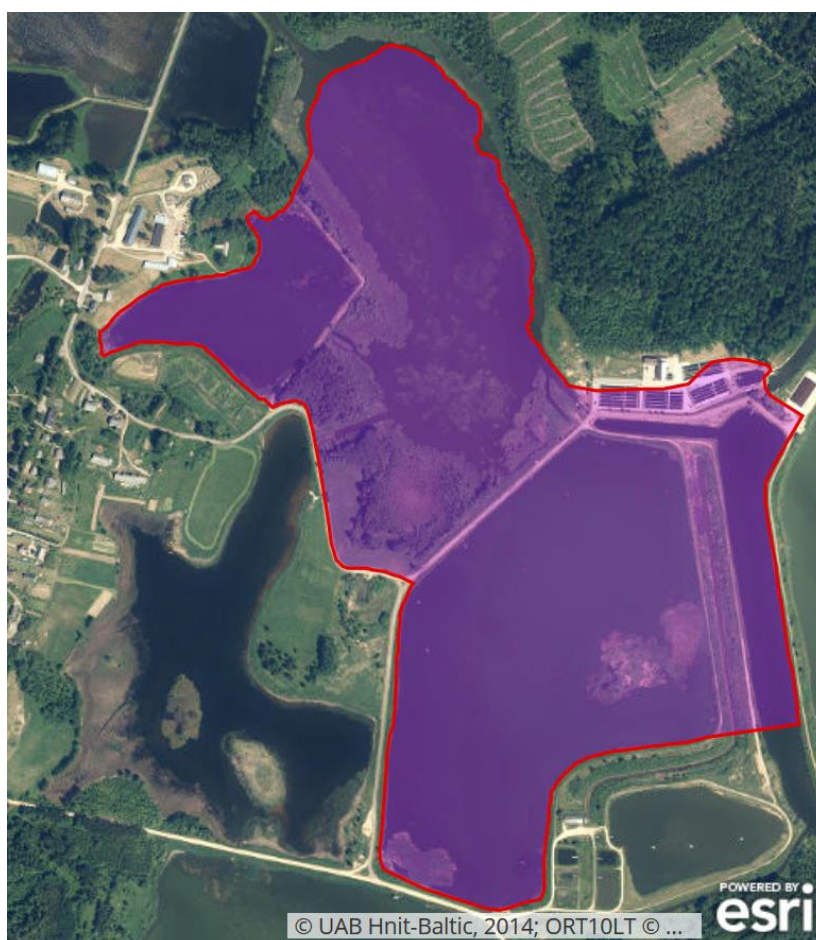
Regioniniame parke labai didelė biologinė įvairovė. Čia tarpsta per 700 rūšių augalų, iš kurių Europos bendrijos saugomos 4 rūšys, o 35 rūšių augalai įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą. Parke aptikti 27 rūšių žinduoliai, iš kurių Europos Bendrijos saugomos 2 rūšys, o 2 rūšių žinduoliai įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą. Regioniniame parke rasti 169 rūšių paukščiai, iš kurių Europos Bendrijos saugomos 37 rūšys, o 36 rūšių paukščiai įrašyti į Lietuvos raudonąją

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

knygą. Vandens telkiniuose gyvena 13 rūšių žuvis, iš kurių Europos Bendrijos saugomos 2 rūšys. Varliagyviams ir ropliams priskiriamos 6 rūšys, iš kurių Europos Bendrijos saugoma 1 rūšis. Bestuburių aptikta 1981 rūšis, iš kurių Europos Bendrijos saugomos 3 rūšys, o 19 rūšių bestuburiai įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą.

Sartų ežeras yra labai svarbi vietovė upinių žuvėdrų išsaugojimui Rytų Lietuvoje. Šiuo metu čia peri tik pavienės žuvėdrų poros. Jų veisimosi sėkmę limituoja vandens lygio svyravimai. Tikimasi, kad įrengus dirbtinius plaustus šių paukščių perėjimui, žuvėdrų skaičius išaugs iki 60 – 80 perinčių porų. Tai įgalintų paukščių apsaugai svarbios teritorijos paukščių sąrašą papildyti dar viena tiksline rūšimi – upine žuvėdra.

2.10 pav. Vasaknų tvenkiniai

Vasaknų tvenkiniai (65,86 ha) - teritorijos centro koordinatės: 614027, 6174391 (LKS). Zarasų raj. esantys 3 žuvininkystės tvenkiniai su plaukiojančiomis natūraliomis augmenijos salelėmis. Šioje vietovėje 2004 m. įsteigtas biosferos poligonas, o 2005 m. – paukščių apsaugai skirta teritorija, saugant upinę žuvėdrą ir mažąjį kirą. Vandenis sudaro 80% viso teritorijos ploto. Paukščių apsaugai skirta teritorija supama kitų žuvininkystės ūkio tvenkinių, kelių mažų ežerėlių ir mišrių miškų. Vietovė ribojasi su šalia pratekančia Šventosios upe.

Tvenkiniuose rasta tikrai viena žinduolių rūšis, kuri saugoma Europos Bendrijos, tai ūdra. Ši rūšis įrašyta ir į Lietuvos raudonąją knygą. Retiesiems varliagyviams priskiriama raudonpilvė

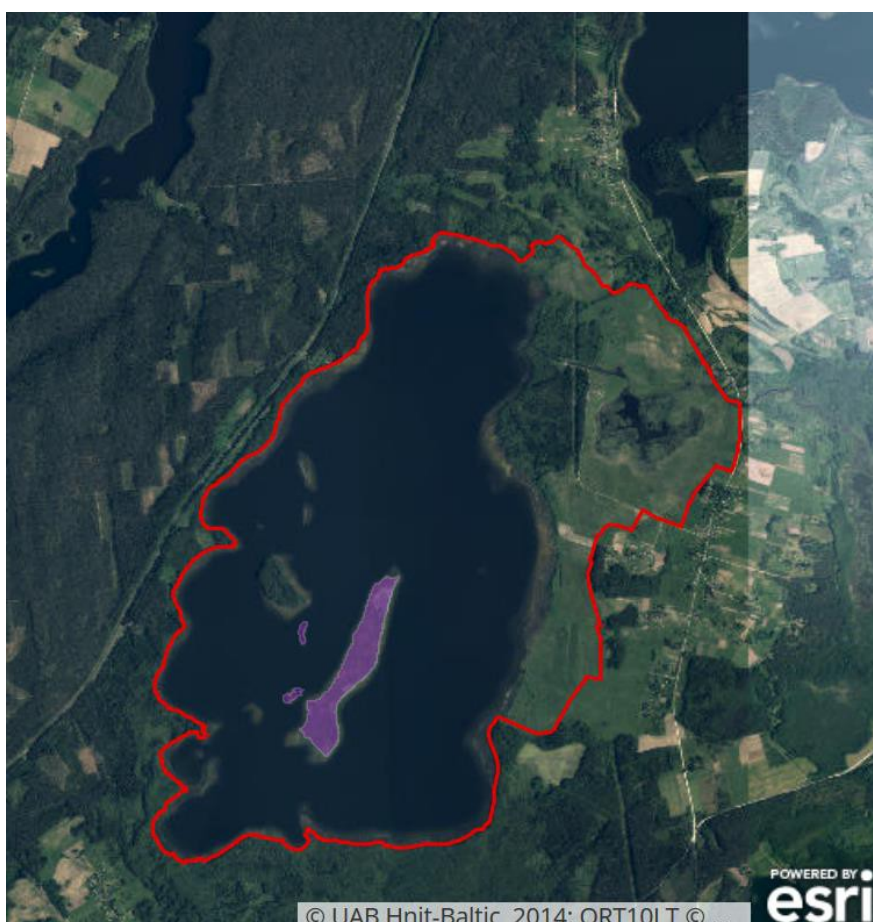

kūmutė ir skiauterėtasis tritonas.

Teritorija svarbi paukščių apsaugos požiūriu. Čia aptiktos Europos Bendrijos saugomos rūšys – didysis baublys, nendrinė lingė, švygžda, griežlė. Tvenkiniuose randami perintys 6 rūšių paukščiai, kurie įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą.

Vasakną tvenkiniuose peri per 120 porų upinių žuvėdrų, o tai yra 5 % šių paukščių populiacijos šalyje. Žuvėdrų grėsmėms priskirtinas salų užaugimas krūmais ir nendrėmis, o ypač plaukiojančių salų naikinimas, ką kasmet daro žuvininkystės tvenkinių savininkai. Būtent šią problemą ir numatome spręsti projekto metu. Neigiamą poveikį veisimosi sėkmingumui gali turėti ir čia gyvenančios kanadinės audinės.

1996 – 2000 m. tvenkiniuose perėjo per 10 porų mažųjų kirų. Tačiau per pastaruosius 5 metus jų tepriskaičiuojama apie 4 poras. Reikia pažymėti, kad Vasakną tvenkiniai yra viena iš 3 vietų Lietuvoje, kur dar peri mažieji kirai.

2.11 pav. Kretuono ežeras

Kretuono ežeras (1 182. 00 ha) - teritorijos centro koordinatės: 632230, 6125461 (LKS).

Tai natūralus gamtinis kompleksas Rytų Lietuvoje, kurį sudaro Kretuono ežeras, 6 salos ir šlapios pakrantės pievos. Kretuonas yra vienas iš didžiausių Lietuvos ežerų, kurio plotas 861 ha. Visų salų plotas 25 ha. Didžiausia iš jų yra 19 ha ploto. Trys salos apaugusios medžiais ir vertinamos kaip miškas. Ežeras juosiamas tankių nendrynų juosta. Pakrantės pievos daugiausiai naudojamos gyvulių ganymui ir šienavimui. Kretuono ornitologinis draustinis įsteigtas 1974 m.

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

1997 m. jis įjungtas į Aukštaitijos nacionalinio parko sudėtį kaip kraštovaizdžio draustinis. 2004 m. vietovei suteiktas paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusas, siekiant išsaugoti gaidukus, mažuosius kirus ir upines žuvėdras.

Kretuonas yra vienas iš produktyviausių ežerų. Čia aptinkamas 56 rūšių zooplanktonas, 22 rūšių žuvis, 4 rūšių ropliai, 10 rūšių varliagyviai. Šioje teritorijoje aptikta 30 rūšių žinduolių, iš kurių Europos Bendrijos saugoma ūdra. Europos Bendrijos taip pat saugomi 2 rūšių vabzdžiai ir 3 rūšių žuvis.

Kretuono ežeras išskirtinai svarbus paukščių apsaugos požiūriu. Šioje vietovėje peri Europos Bendrijos saugomi 26 rūšių paukščiai. Aptinkami 29 rūšių paukščiai, kurie įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą, iš jų 16 rūšių sparnuočiai čia ir peri. Kretuone įsikūrusios didžiausios mūsų šalyje rudagalvių kirų, kaspijinių kirų ir upinių žuvėdrų kolonijos.

Upinių žuvėdrų gausumas labai svyruoja nuo vietovės ekologinių sąlygų. 1982 m. Kretuone perėjo 216 upinių žuvėdrų porų, tačiau vietovei užaugus medžiais ir krūmais, 2000

m. jie visai neperėjo. Atkūrus atvirą buveinę, žuvėdros vėl sugrįžo ir 2002 m. čia įsikūrė 142 poros. 2014 m. priskaičiuota net per 300 perinčių porų. Tačiau vėliau jų skaičius vėl ėmė mažėti. Norint užtikrinti stabilų žuvėdrų perėjimą šioje vietovėje, reikalingi nuolatiniai buveinių tvarkymo darbai. Vertinama, kad Kretuone gyvena 10 % visos mūsų šalies žuvėdrų populiacijos.

Kretuone nereguliariai peri apie 5 poras mažųjų kirų. Tai viena iš trijų jų perimviečių Lietuvoje.

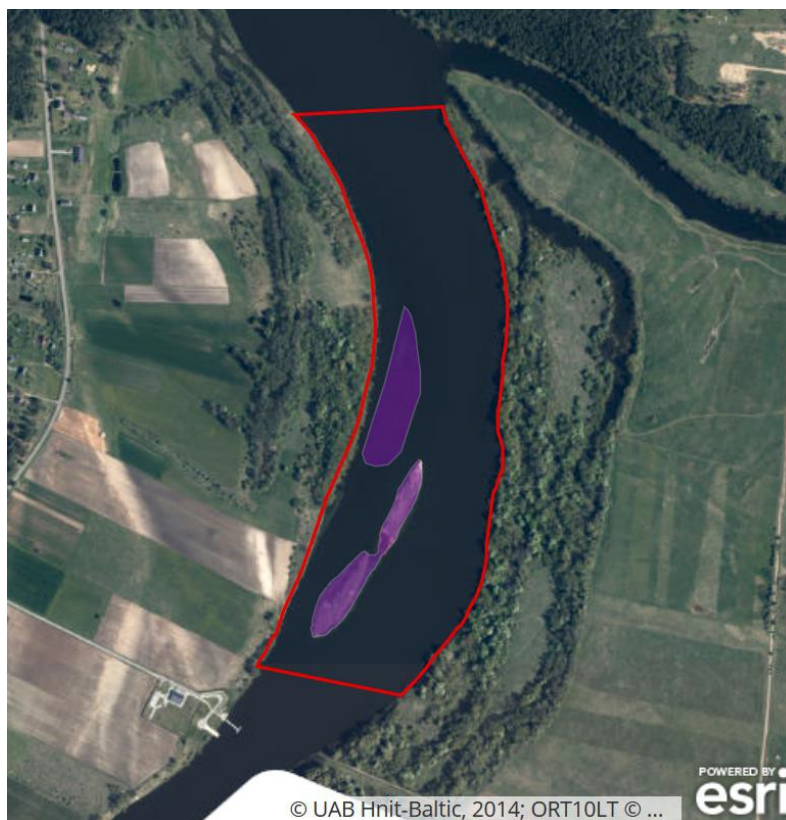
Perinčių gaidukų skaičius svyruoja ir siekia apie 10 dėčių. Kretuonas yra tarp svarbiausių gaidukų veisimosi vietų mūsų šalyje.

Kretuone gyvena globaliai nykstantys paukščiai: paprastieji gričiukai – iki 15 porų ir stulgiai – iki 15 patinų dvejose tuokvietėse. Gan gausiai peri ir kiti reti sparnuočiai: raudonkojai tulikai – apie 10 porų, šaukštasnapės antys – apie 5 poras, rudagalvės antys – apie 45 poros, pilkosios antys – apie 60 porų, smailiauodegės antys – iki 2 porų.

Projekto metu trijose įvairaus dydžio salose numatoma tvarkyti ežero jų augaliją, taip pat atkurti sunykusias mažųjų žuvėdrų buveines.

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

2.12 pav. Nemuno upės salos ties Lipliūnais

Nemuno upės salos ties Lipliūnais (60,00 ha) - teritorijos centro koordinatės: 494501, 5981778 (LKS).

Druskininkų savivaldybės teritorijoje esančią vietovę sudaro 2 salos, aplink jas esančios seklumos ir Nemuno atkarpa. Salos užima maždaug 1,5 ha plotą, o seklumos – 0,5 ha. Nemuno pakrantėse vyrauja spygliuočiai miškai, auga pavieniai medžiai ir plyti pievos. Ši vietovė neturi saugomos teritorijos statuso. Šiuo metu ketinama čia įsteigti draustinį, kurį vėliau būtų galima išskirti kaip paukščių apsaugai svarbią teritoriją.

Salose periodiškai peri bene didžiausia mažųjų žuvėdrų kolonija Lietuvoje. Perinčių paukščių pikas registruotas 2009 – 2010 m. – per 30 perinčių porų, o sudaro 10 % šios rūšies paukščių populiacijos šalyje ir atitinka paukščių apsaugai svarbios teritorijos kriterijus. Šiuo metu dėl salų užaugimo aukšta žole ir krūmais, žuvėdrų skaičius sumažėjo ir paskutiniaisiais metais teperi tik kelios poros. Todėl šioje teritorijoje planuojamas alinamasis augalijos šienavimas, kurio dėka turėtų atsikurti atviros smėlėtos pakrantės ir skurdžios pievų bendrijos.

Kita Europos Bendrijos saugoma paukščių rūšis yra upinė žuvėdra. 2008 – 2009 m. salose kūrėsi per 40 porų upinių žuvėdrų, o tai sudaro 1 % šalies šių paukščių populiacijos. Šiuo metu upinių žuvėdrų sumažėjo iki kelių porų, nes vietovė sparčiai apaugo krūmais ir aukšta žole. Buveinių būklė priklauso ir nuo vandens lygio svyravimo Nemuno upėje.

Salos taip pat svarbios ir migruojantiems paukščiams – įvairių rūšių antims ir tilvikams.

3. PROJEKTO VEIKLOS IR JŲ ĮGYVENDINIMO 2019 M. APŽVALGA

Projektas įgyvendinamas 14 veiklų, 37 sub-veiklomis.

Projekto veiklos susideda iš:

- 1 parengiamosios projekto veiklos – rūšių apsaugos priemonių planavimas;
- 4 praktinių gamtosaugos veiklų, skirtų praktinėms rūšių apsaugos priemonėms įgyvendinti;
- 3 projekto veiklų poveikio stebėsenos veiklų, skirtų projekto stebėsenai, ekosistemų paslaugų ir socio-ekonominių sąlygų įvertinimui;
- 4 visuomenės informavimo ir rezultatų sklaidos veiklų, skirtų informacijos teikimui plačiajai visuomenei, apsaugos problemų viešinimui suinteresuotoms grupėms/institucijoms, projekto rezultatų ir patirties sklaidai suinteresuotoms nacionalinėms ir tarptautinėms tikslinėms grupėms, viešinimo medžiagos ir priemonių gamybai bei platinimui;
- 2 projekto administravimo veiklų, skirtų projekto administravimui, įgyvendinimo priežiūrai ir tęstinumui palaikyti.

Visos projekto veiklos pradėtos įgyvendinti 2018 m. III – 2019 m. II ketv. laikotarpiu.

3.1. PARENGIAMOSIOS VEIKLOS

A1 Rūšių apsaugos priemonių planavimas

Rūšių apsaugos veiksmų planai (RAVP) ir gamtotvarkos planai (GP) turi ypatingą svarbą formuojant ilgalaikę rūšių ir buveinių apsaugos strategiją. Minėti planai numatys apsaugos prioritetus, konkrečiose paukščių apsaugai svarbiose teritorijose (PAST) Lietuvoje, jų tikslus, atsakingas institucijas, kurios įgyvendins identifikuotus apsaugos tikslus, numatomus jų įgyvendinimui biudžetus ir metodologiją, kad būtų galima įvertinti atliktų praktinių gamtosauginių darbų efektyvumą.

A1.1. Techninio veiklų plano, numatančio praktinių žuvėdrų buveinių tvarkymo priemonių įgyvendinimo pobūdį, laiką bei eiliškumą projekto teritorijose, parengimas ir derinimas su suinteresuotomis institucijomis.

Praktinių veiklų techninis planas (TP) skirtas numatyti žuvėdrų veisimosi buveinių gamtotvarkos darbų ar naujų buveinių formavimo nuoseklų įgyvendinimą kiekvienoje iš projekto teritorijų. TP buvo parengtas pradiniam projekto etape (2018 m. IV ketv.) ir pateiktas atsakingų institucijų vertinimui bei siūlymams dėl sklandesnio įgyvendinimo. Po aptarimo ir atliktų korekcijų, TP, kaip oficialus dokumentas, pateiktas tvirtinimui projekto Stebėsenos komitetui (2019 m. II ketv.). Tokioms praktinėms veikloms nereikalaujama specialių leidimų, jei tuo siekiama pagerinti konkrečios PAST tikslinės rūšies apsaugos būklę. TP parengė LOD, bendradarbiaudama su visais projekto partneriais.

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

A.12. Upinės žuvėdros rūšies apsaugos veiksmų plano parengimas ir įteisinimas, mažosios žuvėdros rūšies apsaugos veiksmų plano peržiūra ir įteisinimas.

Upinės žuvėdros RAVP iki šiol nebuvo parengtas. Mažajai žuvėdrai skirtas rūšies apsaugos veiksmų planas buvo parengtas ir patvirtintas 2011 metais. Tačiau dėl reikšmingų šios rūšies veisimosi buveinių ir vietų pokyčių bei mažėjančio perėjimo sėkmingumo Lietuvoje per pastaruosius 7 metus, būtina iš naujo peržiūrėti jau parengtą šį RAVP. Oficialiai mažosios žuvėdros RAVP galioja iki 2021 metų, todėl jis bus peržiūrėtas ir pakoreguotas jau pasibaigiant šio dokumento galiojimui.

Abu RAVP bus parengti laikantis aplinkos ministerijos reikalavimų, skirtų saugomų RAVP turiniui. Parengti dokumentai užtikrins darnų gamtai Nemuno upės farvaterio tvarkymą ir naudojimą, kaip reikalauja ES Buveinių Direktyvos 6.3 ir 6.2 straipsniai. RAVP užtikrins ir darnų ūkininkavimą žuvininkystės tvenkiniuose bei pateiks sprendimus, leidžiančius riboti žmonių lankymąsi abiejų rūšių perimvietėse jų veisimosi metu. Taip pat užtikrins žuvėdrų buveinių natūralių sukcesinių procesų ir jų pokyčių tinkamą valdymą. Parengti upinės ir mažosios žuvėdrų rūšių apsaugos veiksmų planai, ateityje išliks vieni svarbiausių dokumentų planuojant šių rūšių tolimesnę apsaugos strategiją pasibaigus projektui. Tačiau dirbtinai sukurtos perimvietės (pavyzdžiui, plaukiojančios platformos) ateityje turėtų būti naudojamos tik kaip kompensacinė ar išskirtinė priemonė šių rūšių apsaugai. Tuo tarpu, pagrindinis dėmesys turėtų būti skirtas natūralių veisimosi buveinių palaikymui, naujų formavimui ir jų apsaugai. Siekiant, kad abu parengti dokumentai įgautų teisinį pagrindą, bus siekiama, jog juos patvirtintų atsakinga institucija - LR aplinkos ministerija. Abiejų rūšių RAVP rengs LOD.

A.13. Vasaknų ir Niedaus PAST gamtovarkos planų parengimas, suderinimas su žemės valdytojais bei kitomis atsakingomis institucijomis bei įteisinimas.

Atsižvelgiant į tai, kad gamtotvarkos planai (GP) Vasaknų ir Niedaus PAST nebuvo parengti, o upinės žuvėdros perėjimo sėkmingumas ir perimviečių sąlygos kasmet prastėja, GP parengimas šioms teritorijoms yra nepaprastai svarbus, kaip strateginis šių teritorijų tvarkymo dokumentas pasibaigus šiam projektui. Tai patvirtina pastaraisiais metais Sartų ir Veisiejų RP direkcijų vykdyta upinės žuvėdros stebėseną (monitoringas), kurios rezultatai rodo reikšmingą perinčių paukščių gausos mažėjimą bei veisimosi buveinių būklės blogėjimą per pastarąjį dešimtmetį.

Gamtotvarkos planus rengia ir jų sprendinius su žemės valdytojais derina LOD.

A.14. Novaraisčio, Kretuono ežero ir Kalvių žvyro karjero PAST gamtotvarkos planų peržiūra ir įteisinimas.

Nors Novaraisčio, Kretuono ir Kalvių žvyro karjero PAST gamtotvarkos planai parengti prieš daugiau nei dešimtmetį (2000-2006 m.), tačiau šie dokumentai dėl įvairių priežasčių nebuvo patvirtinti, todėl iki šiol neturi galiojančio teisinio statuso. Šiuo metu Novaraisčio ir Kalvių žvyro karjero PAST esančios upinių žuvėdrų perimviečių būklė blogėjo, todėl ir

perinčių šios rūšies paukščių skaičius yra sumažėjęs, lyginant su ankstesniais metais. Tuo tarpu Kretuono ežero PAST situacija išlieka gera dėl pastaraisiais metais LOD ir Aukštaitijos NP reguliariai vykdomų gamtotvarkos darbų, įgyvendintų skirtingų projektų ar savarankiškų iniciatyvų metu. Tačiau šios teritorijos priežiūros ateitis iki šiol nėra aiški, kadangi be nuolatinių tinkamų gamtotvarkos priemonių užtikrinimo, ši teritorija dėl natūralios gamtinės sukcesijos degraduotų per gana trumpą laiką. Todėl GP parengimas ir jų teisinis patvirtinimas yra labai svarbus visoms trimis teritorijoms, siekiant, kad atsakingos už šių PAST priežiūrą saugomų teritorijų direkcijos ateityje galėtų užtikrinti tinkamą jų būklę.

Rezultatų produktai	Įgyvendinimo terminas		Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
	Numatytas projekto paraiškoje	Numatytas projekto vidurio laikotarpio ataskaitoje		
Įteisinti upinės žuvėdros ir mažosios žuvėdros rūšių apsaugos veiksmų planai	30/11/2021	31/03/2022		Veikla nepradėta
Įteisinti Vasaknų ir Niedaus PAST gamtotvarkos planai	31/03/2022			Veikla nepradėta
Įteisinti Novaraisčio, Kretuono ežero ir Kalvių žvyro karjero PAST gamtotvarkos planai	30/06/2022			Veikla nepradėta
LR aplinkos ministro įsakymas dėl upinės žuvėdros ir mažosios žuvėdros rūšių apsaugos veiksmų planų įteisinimo	30/04/2022			Veikla nepradėta
LR aplinkos ministro įsakymas dėl Vasaknų ir Niedaus PAST gamtotvarkos planų įteisinimo	31/01/2022			Veikla nepradėta
Parengtas techninis veiklų planas, numatantis praktinių žuvėdrų buveinių tvarkymo priemonių įgyvendinimo pobūdį, laiką bei eiliškumą projekto teritorijose	31/12/2018		18/06/2019	Įgyvendinta
LR aplinkos ministro įsakymas dėl Novaraisčio, Kretuono ežero ir Kalvių žvyro karjero PAST įteisinimo	31/03/2022	31/05/2022		Veikla nepradėta

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas		Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
	Numatytas projekto paraiškoje	Numatytas projekto vidurio laikotarpio ataskaitoje		
Parengti upinės žuvėdros ir mažosios žuvėdros rūšių apsaugos veiksmų planai	30/11/2020	31/10/2021		Veikla vykdoma

Parengti ir pateikti atsakingoms institucijoms Vasaknų žuvininkystės tvenkinių ir Niedaus ir Veisiejų ežerų PAST gamtotvarkos planai	31/03/2020	30/06/2020		Veikla vykdoma
Peržiūrėti, patikslinti ir pateikti atsakingoms institucijoms Novaraisčio, Kretuono ežero ir Kalvių žvyro karjero PAST gamtotvarkos planai	30/06/2020	31/12/2020		Veikla vykdoma

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

2018 m. gruodžio mėn. buvo parengtas techninio veiklų plano projektas, numatantis praktinių žuvėdrų buveinių tvarkymo priemonių įgyvendinimo pobūdį, laiką bei eiliškumą projekto teritorijose. Galutinis techninis veiklų įgyvendinimo planas parengtas 2019 m. II ketv., kuomet su kiekvienu projekto partneriu po 2018 m. žiemos sezono buvo apžvelgtos projekto teritorijos ir projekto partneriai UAB „EKO-STOMA“ ir VVKD, pradėjęs 2019 m. navigacijos sezoną, galėjo galutinai suplanuoti projekto veiklas, įvertinant aktualią projekto teritorijų būklę, klimatinės sąlygas ir kt.

2019 m. birželio 18 d. techninis veiklų planas buvo patvirtintas projekto Stebėsenos komiteto posėdyje, jis patalpintas projekto interneto svetainėje: <https://www.lifeterns.lt/apie-projekta/projekto-dokumentai>.

2019 m. LOD pradėjo rinkti informaciją rengiamiems gamtotvarkos planams. 2019 m. spalio mėn. buvo oficialiai kreiptasi į suinteresuotas institucijas dėl rengiamo Vasaknų tvenkinių gamtotvarkos plano. Kartu su projekto vidurio ataskaita taip pat buvo pakeistas ir gamtotvarkos planų parengimo grafikas – Vasaknų žuvininkystės tvenkinių ir Niedaus ir Veisiejų ežerų PAST turi būti pateikti derinti suinteresuotoms institucijoms iki 30/06/2020, o Novaraisčio, Kretuono ežero ir Kalvių žvyro karjero PAST gamtotvarkos planai iki 31/12/2020. Gamtotvarkos planų pateikimo data buvo pakoreguota po pirminių konsultacijų, kurios vyko ankstyvą rudenį su žemės valdytojais ir VSTT.

2019 m. IV ketv. pradėtas upinės žuvėdros ir mažosios žuvėdros rūšių apsaugos veiksmų planų parengimas. Šiuo metu analizuojama su rūšių populiacijų apsaugos būkle susijusi informacija, taip pat papildoma informacija apie svarbias rūšims vietas, kurios neturi Paukščių apsaugai svarbios teritorijos upinės ir/ar mažosios žuvėdros apsaugai teritorijos statuso, tikslų joms parengti apsaugos veiksmų planus. Tokie planai yra privaloma rūšių apsaugos planų sudedamoji dalis. Svarbu paminėti, jog rūšių apsaugos planai bus parengti ir pateikti pastaboms/tvirtinimui LR Aplinkos ministerijos atitinkamoms institucijoms iki 2021 metų vasaros pabaigos, kadangi ateinančiais metais tikimasi aptikti su projekto metu uždėtais GPS siūstuvėliais iš žiemaviečių sugrįžusias žuvėdras bei nukrauti juose sukauptą svarbią rūšių apsaugos planams svarbią informaciją.

3.2. PRAKTINĖS GAMTOSAUGOS VEIKLOS

C.1 Upinės ir mažosios žuvėdrų veisimosi buveinių formavimas ir priežiūra Nemuno upėje bei Kalvių žvyro karjere

Salų apaugimas žoline ir sumedėjusia augmenija yra viena pagrindinių salų degradavimo priežasčių. Vienas iš galimų variantų gerinant sunykusias arba suprastėjusias mažųjų ir upinių žuvėdrų perimvietes – gamtotvarkos darbai, pašalinant dėl natūralios sukcesijos suvešėjusią augmeniją. Perimvietėse esamų degradavusių buveinių tvarkymo alternatyva yra naujų, žuvėdroms tinkamų, plikų smėlio ar žvyro salų supylimas upėje ar kitame vandens telkinyje, šiuo atveju Kalvių žvyro karjere. Naujų žvyro ar smėlio salų supylimas turi kelis pranašumus: švarus žvyras ir smėlis netinka augti vešliai augmenijai, o tokias salas supylus upėje reikiamoje vietoje, pavasarinis potvynis su ledonešiu jas iš naujo nuvalo, neleidamas įsitvirtinti žolinei ir sumedėjusiai augmenijai. Įrengus tokias salas tinkamose Nemuno upės vietose, vėliau, tvarkant ar gilinant farvaterį, salos galėtų būti atnaujinamos kasmet užpilant šviežio grunto.

Kita aktuali problema – dideli potvyniai Nemuno upėje po stiprių liūčių, žuvėdrų perėjimo sezono metu. Staiga pakilus vandens lygiui, apsemiamos žemos smėlėtos Nemuno upės salelės. Ši grėsmė ypatingai aktuali Nemuno deltoje ir Nemuno upės atkarpoje tarp Smalininkų ir Kulautuvos PAST, kur potvyniai veisimosi metu daro itin didelį neigiamą poveikį mažųjų žuvėdrų perėjimo sėkmingumui. Perėjimo metu salas staiga apsėmus upės vandeniui, lizdai arba jaunikliai nunešami srovės. Tuo tarpu, jei vandens lygis aukštas dar veisimosi sezono pradžioje, kuomet paukščiai grįžta į savo įprastas perimvietes, žuvėdros neranda perėjimui tinkamų vietų, jos tais metais nesulaukia palikuonių. Kadangi alternatyvių perimviečių trūksta, žuvėdrų populiacijos nepapildo naujais individais. Ši problema gali būti sprendžiama suformuojant aukštesnes ir tvirtas žvyro salas, kurios apsemiamos tik esant itin dideliam potvyniui, kokie būna ne veisimosi laikotarpiu, o žiemos pabaigoje ar ankstyvą pavasarį.

Dar viena priežastis, dėl kurios mažosios žuvėdros netenka perimviečių – farvaterio tvarkymo darbai, kurių metu kartais sunaikinamos mažos smėlėtos salelės. Ši grėsmė aktuali dvejose PAST – Nemuno deltoje ir Nemune tarp Kulautuvos bei Smalininkų. Ji gali būti sprendžiama suformuojant naujas stabilias salas, kurios būtų greta farvaterio, tačiau netrukdytų laivybai. Tuo tarpu gilinant laivybos kelią po perėjimo sezono, iškastą gruntą galima supilti ant jau susiformavusių žemų salų, taip jas dar labiau sutvirtinant ir užtikrinant tinkamas žuvėdrų perėjimo sąlygas.

Žmonių pastovus lankymasis salose yra kita priežastis, dėl kurios žuvėdrų perėjimo sėkmingumas būna neįprastai mažas. Dėl nuolatinio žmonių lankymosi smėlėtose salose, žuvėdros negali sugrįžti į savo lizdus ilgą laiką, dėl to atšąla dėtys ir žūva kiaušiniuose esantys embrionai. Jei jaunikliai neseniai išsiritę, dėl besilankančių žmonių žuvėdros negali jų šildyti ir žuvėdriukai paprasčiausiai sušąla. Neretai dalis dėčių tiesiog sutrypiami salose besilankančių žmonių. Dalis paukščių dėl dažno žmonių lankymosi salose tiesiog palieka dėtis ir tais metais į perimvietes negrįžta. Daugeliu atveju sunku riboti rekreacinę žmonių veiklą salose, todėl vienintelis sprendimas – supilti naujas salas tose vietose, kurios būtų nepatrauklios ar sunkiai pasiekiamos žmonėms.

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas		Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
	Numatytas projekto paraiškoje	Numatytas projekto vidurio laikotarpio ataskaitoje		
Suformuotos naujos 8 mažos ir 1 didesnė sala bei 1 pliažas Nemuno upėje tarp Kulautuvos ir Smalininkų	30/11/2020			Veikla vykdoma 2019 m. suformuotos 6 salos, 2 pliažai
Kalvių žvyro karjero PAST suformuotos 2 naujos žvyro salos, kurių bendras plotas sudaro 0,2 ha ir atkurtos 4 degradavusios salos ant jų pilant iškastą gruntą, kurių bendras plotas siekia 1 ha	30/11/2019	30/11/2020		Veikla vykdoma
Kniaupo įlankoje suformuotos 4 naujos smėlio salos, kurių bendras plotas siekia 1 ha ir 1 smėlio pliažas	30/11/2020			Veikla nepradėta

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

Projekto partneris VVKD, bendradarbiaudama su LOD, parinktose Nemuno upės vagos atkarpose suformavo 6 naujas smėlios salas ir 2 pliažus.

3.1 pav. Pilama sala Nemuno upėje ties Vilkija.

Nemuno upės ruože Kulautuva-Smalininkai atlikti darbai:

2019 m. gegužės mėn. buvo supilta sala Matanskynės seklumoje (sala žemiau Vilkijos, kairiajame krante, 180,1 km) ir Stulgių seklumoje (sala aukščiau Raudonės, dešiniajame krante, ties 151,9 km).

2019 m. birželio mėn. ir rugpjūčio mėn. Skirsnemunės seklumoje supiltas pliažas prie esamos didelės salos, žemiau Skirsnemunės, ties 135,2 km.

VĮ VIDAUS VANDENS KELIŲ DIREKCIJA

2019 m. rugsėjo mėn. buvo supilta sala Graužėnų seklumoje kairėje Nemuno upės pusėje ties 155 km.

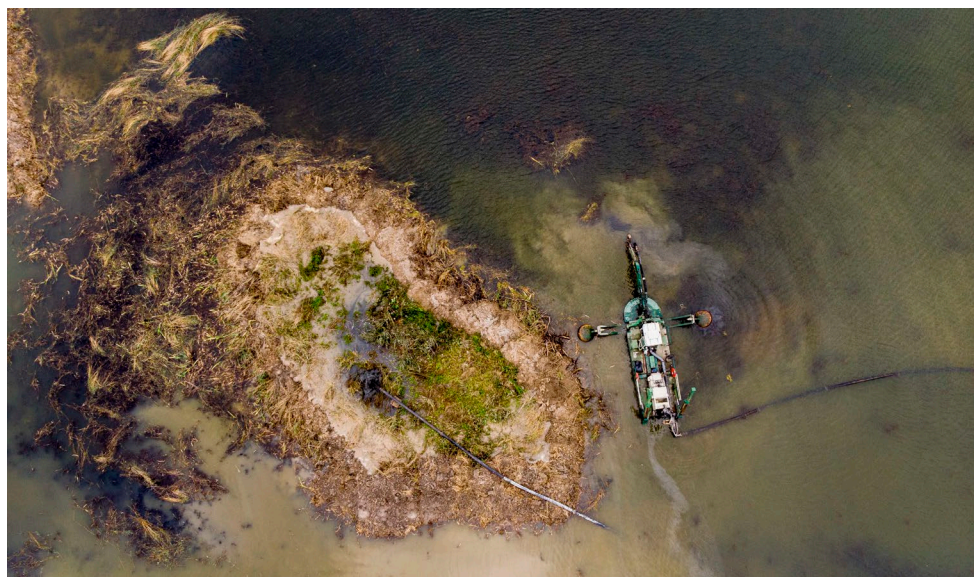
Nemuno upės žemupyje atlikti darbai:

2019 m. spalio mėn. atlikti trijų salų supylimo darbai Šakūnėlių seklumoje dešinėje Nemuno upės pusėje ties 27,5-28,5 km, taip pat atlikti Nemuno upės Galzdonų salos pliažo įrengimo darbai.

Salų pylimo grafiką labai įtakoja ypač žemas vandens lygis, dėl mažo vandeningumo Lietuvoje paskelbta hidrologinė sausra, todėl darbai buvo vykdomi atrankiniu būdu, kai tam yra palankesnės sąlygos. Tačiau salų ir pliažų įrengimo eiga rodo, kad salų (ir pliažų) įrengimo eiga numatyta 2019 metais pateiktame veiklų plane (bendras skaičius) iki metų pabaigos yra įvykdyta: kaip ir planuota iš viso įrengta 6 salos ir 2 pliažai.

Per 2020 metus (planuojama per II ketvirtį) bus įrengtos, o taip pat papildytos gruntu jau įrengtos 2019 metais, visos planuotos salos ir pliažai: Nemuno deltoje ne mažiau kaip 4 mažos salos ir 1 pliažas, Kulautuva - Smalininkai ruože ne mažiau kaip 8 mažos salos, 1 didesnė sala ir 1 pliažas.

Nemuno upėje, salų ir pliažų formavimui panaudota 18 810 m³ grunto, bendras salų ir pliažų plotas – 22 550 m².

3.2 pav. Atliekami salų formavimo darbai Kalvių žvyro karjere.

Projekto partneris UAB „EKO-STOMA“ 2019 m. II ketv. tiekėjų apklausos raštu pirkimo būdu darbų vykdymui įsigijo žemsiurbės frezą – siurbį.

2019 m. rugpjūčio mėn. pradėjo darbus Kalvių žvyro karjere. Jau esančiose dvejose salose, kurių dydis apie 25 a. ir 2 a., buvo nupjauti medžiai ir kita sumedėjusi augmenija, vėliau žemsiurbės pagalba buvo suformuoti salų kontūrai. Keturių salų, kurių dydis apie 7 a., 4 a., 4 a., 3 a., pakraščiuose buvo išpjautos nendrės, žemsiurbės pagalba buvo suformuoti ir salų kontūrai. Ant visų salų buvo užpiltas smėlio - žvyro sluoksnis, kuriam išdžiūvus, jis dar bus pildomas. Pradėta formuoti nauja sala, kurios dydis apie 3 a.

Ant visų salų buvo supilta apie 1 600 m³ smėlio – žvyro mišinio.

C.2 Upinės ir mažosios žuvėdrų veisimosi buveinių atkūrimas bei būklės gerinimas septyniose jų apsaugai skirtose šalies PAST ir vienoje, tuo tikslu naujai įsteigtoje teritorijoje

Nemuno upės, žuvininkystės tvenkinių ir ežerų salų apaugimas aukšta žoline ir sumedėjusia augmenija yra įprasta ir viena pagrindinių priežasčių, dėl kurios perinčių žuvėdrų populiacija mažėja. Kol žolė yra žema, salose mielai peri upinės žuvėdros. Tačiau daugeliu atveju salos nepatrauklios žemės ūkio veiklai, todėl tinkamų sąlygų palaikymas jose dažniausiai susijęs su tikslinių gamtotvarkos priemonių planavimu ir jų tęstinumu.

Šiai problemai spręsti yra keli skirtingi būdai. Vienas jų - atstatyti optimalias perėjimo sąlygas salose ir palaikyti tinkamų sąlygų tęstinumą ateityje. Kitas būdas – sukurti alternatyvias perimvietes. Naujų perimviečių sukūrimas gali užtikrinti ilgesnį jų tinkamumą žuvėdrų perėjimui be papildomo žmonių įsikišimo, nes jose nėra susiformavusio augalams būtino dirvožemio sluoksnio. Tačiau tai priklauso ir nuo to, kokia technologija ar alternatyvios perimvietės tipas bus pasirinktas, pvz: dirbtiniai plaustai, paviršiaus uždengimas geotekstile ar kt.

Fizinis upinių žuvėdrų perimviečių naikinimas – žinoma ir aktuali problema Vasaknų žuvininkystės ūkyje, kur natūralios plaukiojančios salos nukasamos siekiant pagerinti sąlygas akvakultūrai. Tačiau žuvėdros praranda itin svarbią perimvietę šiaurės rytų Lietuvoje, kur alternatyvių veisimosi vietų upinėms žuvėdroms trūksta. Vasaknų PAST problema bus sprendžiama sukuriant alternatyvias perimvietes – gretimuose vandens telkiniuose įrengiant dirbtinius plaustus. Ši priemonė buvo išbandyta kitose Lietuvos vietose, kur jau kitais metais stebėtas lauktas rezultatas – saugomos upinės žuvėdros noriai kūrėsi ir perėjo ant dirbtinių plaustų.

C.2.1. Upinės ir mažosios žuvėdrų tinkamų veisimosi buveinių atkūrimas, išlaikant atviras Nemuno salas dvejose Nemuno kilpų regioniniame parke esančiose PAST bei salose ties Lipliūnais.

Jau pirmaisiais projekto įgyvendinimo metais augmenija šalinama Nemuno upės salose, esančiose Nemuno kilpų regioniniame parke (dvejose PAST) ir Lipliūnų IBA. Per kitus du metus visose trijose teritorijose, siekiant nualinti žolinę augmeniją, salos reguliariai šienaujamos. Nemuno saloje tarp Prienų ir Lengveniškių esančioje PAST, 200 m² teritorijoje turi būti pašalinta žolinės augalijos danga. Nemuno saloje tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio PAST turi būti įgyvendinta kita priemonė – geotekstile uždengta visa sala (2000 m²), o ant viršaus užpiltas žvyro sluoksnis. Ši priemonė užtikrins ilgalaikį perimvietės tinkamumą žuvėdroms. Po projekto pabaigos šios salos, atitinkamai, bus prižiūrimos LOD ir NKRP direkcijos turimais pajėgumais.

Veiklas, susijusias su Lipliūnų IBA perimviečių atkūrimu ir priežiūra, įgyvendina LOD darbuotojai. Tuo tarpu atkuriamuosius salų darbus dvejose Nemuno kilpų regioninio parko PAST vykdo samdomi rangovai. Šios paslaugos perkamos žolinės augmenijos ir krūmų šalinimui, salos padengimui geotekstile ir žvyro sluoksnio užpylimui ant jos. Darbus šiose PAST prižiūrės NKRP darbuotojai.

C.2.2 Upinės ir mažosios žuvėdrų veisimosi buveinių atkūrimas ir jų priežiūra tinkamai tvarkant žolinę augaliją Kretuono ežero, Niedaus ir Veisiejų ežerų bei Novaraisčio PAST.

Novaraisčio draustinyje ir Niedaus ežere esančiose salose, suvešėjusi augmenija turi būti pašalinta per pirmuosius du projekto metus. Pašalinus pagrindinę augmeniją iš Niedaus salos pirmaisiais metais, vėliau, kiekvienais metais iki projekto pabaigos, bus taikomas alinamasis žolinės augalijos šienavimas. Siekiant Kretuono ežero saloje atkurti tinkamas perėjimo sąlygas mažajai

žuvėdrai, dalis salos (500 m²) suplanuota užkloti geotekstilės danga ir užpilti žvyro sluoksniu. Klimatinės sąlygos lemiančios ledo storį, svarbus, šiai priemonei įgyvendinti būtinas faktorius, todėl buveinės mažajai žuvėdrai formavimas gali būti nukeltas ir vėlesniems metams. Siekiant išnaikinti aplink Kretuono Didžiąją salą susidariusią nendrių juostą, šiltuoju metų periodu (po paukščių perėjimo sezono) trejus metus bus taikomas povandeninis nendrių pjovimas. Šios priemonės įgyvendinimo aktualumas yra ypatingos svarbos, norint saloje palaikyti tinkamą paukščių perėjimui atvirą buveinę. Siekiant išsaugoti atviras, žema žole apaugusias salos pievas, bendradarbiaujant su Aukštaitijos nacionalinio parko direkcija, LOD planuojama organizuoti gyvulių ganymą joje. Novaraisčio, Niedaus ir Kretuono salų priežiūra po projekto pabaigos bus vykdoma turimais LOD darbuotojų ir narių pajėgumais.

Numatytas buveinių tvarkymo priemonės, visose trijose teritorijose vykdys LOD darbuotojai. Tačiau darbus, susijusius su geotekstilės klojimu ir žvyro užpylimu saloje bei povandeniniu nendrių pjovimu, Kretuone vykdo samdomi rangovai.

C.2.3. Upinės žuvėdros veisimosi buveinių formavimas bei priežiūra ant natūralių plūduriuojančių salų Vasaknų žuvininkystės tvenkinių PAST ir dirbtinių plaustų Sartų RP PAST.

Sartų regioninio parko PAST, dirbtiniai plaustai suplanuoti įrengti iki 2019 metų žuvėdrų perėjimo sezono pradžios. Ši priemonė reikalinga kaip kompensacija dėl perimviečių trūkumo po dalies natūralių plaukiojančių salų pašalinimo Vasaknų žuvininkystės ūkyje. Tuo tarpu Vasaknų PAST esančių natūralių salų tvirtinimas prie dugno bus įgyvendintas jau po žuvėdrų perėjimo sezono. Vis dėl to, tai priklauso ir nuo tokių paslaugų, skirtų įgyvendinti numatytas priemones, pirkimo procedūrų eigos bei derinimo su žemės valdytojais. Darbus limituoja ir trumpas laikotarpis, kuomet iš žuvininkystės tvenkinių būna išleistas vanduo (rugsėjo-spalio mėn.), todėl natūralių salų tvirtinimas užtruko ilgiau nei planuota. Dirbtinių plaustų įrengimas Sartų PAST bent iš dalies turėtų kompensuoti šį upinių žuvėdrų perimviečių trūkumą Vasaknų PAST.

Praktinės šioje poveiklėje numatytos gamtos saugos priemonės, susijusios su trijų dirbtinių plaustų pagaminimu ir įrengimu Sartų PAST bei natūralių plaukiojančių salų tvirtinimu Vasaknų PAST, bus įgyvendintos samdomų rangovų jėgomis. Numatytų praktinių gamtos saugos veiklų įgyvendinimo eigą bei kokybę prižiūrės LOD darbuotojai.

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas		Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
	Numatytas projekto paraiškoje	Numatytas projekto vidurio laikotarpio ataskaitoje		
Niedaus ežere esančiose salose pašalinta suvešėjusi augmenija, alinamąjį šienavimą taikant kiekvienais projekto metais 4 metus	30/11/2022			Veikla vykdoma, <i>Suvešėjusios augmenijos šalinimas 2,08 ha atliktas 2018 m. (2 k.), 2019 m. (2 k.)</i>
Dalis Kretuono ežero salos (500 m ²) užklota geotekstilės danga ir užpilta žvyro sluoksniu	30/04/2019		01/10/2019	Įgyvendinta

Nendrių juostos, susidariusios aplink Kretuono Didžiąją salą (4 ha plote) naikinimas trejus metus šiltuoju laikotarpiu, taikant povandeninį nendrių pjovimą	30/09/2021	30/09/2022		Veikla vykdoma <i>Nendrių juostos 5,5 ha naikinimas atliktas 2018 m. (1 k.)</i>
Mažiausiai 5 natūralios plaukiojančios salos pritvirtintos prie dugno Vasaknų PAST	31/10/2020	31/10/2021		Veikla nepradėta
Pagaminti ir įrengti Sartų PAST 3 dirbtinių salų plaustai	30/04/2019		24/05/2019	Įgyvendinta
Nemuno saloje tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio PAST geotekstile uždengta visa sala (2000 m ²), ant viršaus užpiltas žvyro sluoksnis	31/10/2019		11/11/2019	Įgyvendinta
Lipliūnų IBA salose pašalinta žolinė augmenija, alinamąjį šienavimą taikant kiekvienais projekto metais 4 metus	30/11/2022			Veikla vykdoma <i>Žolinės augmenijos šalinimas 1,08 ha atliktas 2018 m. (2 k.), 2019 m. (2 k.)</i>
Novaraisčio draustinyje esančiose salose pašalinta sumedėjusi ir žolinė augalija	30/11/2020			Veikla vykdoma <i>Sumedėjusios ir žolinės augalijos šalinimas (2 ha) atliktas 2018 m. (1 k.), 2019 m. (1 k.)</i>
Nemuno saloje tarp Prienų ir Lengveniškių esančioje PAST, 200 m ² teritorijoje pašalinta žolinė augalija danga	31/10/2019		30/10/2019	Įgyvendinta
Blinstrubiškio miško PAST esančiose salose pašalinta žolinė augalija (darbus vykdant kasmet, 3 metus)	Nauja veikla	30/11/2022		Veikla vykdoma

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

Lipliūnų IBA salose pirmąjį kartą buvo pašalinta sumedėjusi ir žolinė augmenija jau 2018 m. rugpjūčio mėn., vėliau atliktas žolinės augalijos šalinimo pakartojimas, 2019 m. augmenijos šalinimas atliktas 2 k. atliktas 2019 m. žiemos pab. Niedaus ežero salose suvešėjusios augmenijos šalinimas atliktas 2018 m. (2 kartus) ir 2019 m. (2 kartus). Novaraisčio PAST – sumedėjusios ir žolinės augalijos atliktas 2018 m. (1 kartą) ir 2019 m. (1 kartą). Iš viso augalijos pašalinimo darbai atlikti apytiksliai 5,16 ha plote.

Teritorijų tvarkymo darbai 2019 m. taip pat atlikti Atmatos žiotyse esančiose salelėse (apie 0,5 ha), Blinstrubiškio miško PAST esančiose salose (apie 0,55 ha), Kretuono ež. didžiojoje saloje (apie 8 ha). Šiuos darbus atliko LOD gamtotvarkos specialistai.

Projekto paraiškoje buvo suplanuota, kad žvyro pliažas Kretuono ežero Didžiojoje saloje bus įrengtas pirmųjų projekto metų žiemą, t.y. 2018 – 2019 m. žiemą, per ledą nugabenant reikiamą žvyro kiekį (apie 40 m³), tačiau dėl nesusiformavusio pakankamo storio ledo dangos, ši veikla negalėjo būti vykdoma. Buvo nuspręsta keisti darbų vykdymo technologiją, vietoj reikiamų

VĮ VIDAUS VANDENS KELIŲ DIREKCIJA

priemonių gabenimo į salą ledu, pasirinkta jas plukdyti vandeniui ant specialaus pontoninio plausto (3.3 pav.). Veikla pradėta 2019 m. III ketv., po paukščių perėjimo sezono. Paslaugų sutartis dėl 500 m² ploto perėjimo buveinės mažajai žuvėdrai įrengimo ir palaikymo sudaryta 2019 m. rugsėjo 11 d. Iki 2019 m. spalio 01 d. padengiant teritoriją geotekstiliu ant išlyginto paviršiaus ir užpilant ją 0-16 mm frakcijos žvyru, buvo įrengta 500 m² ploto perėjimo buveinė mažajai žuvėdrai. Visą projekto laikotarpį ši perėjimo buveinė bus palaikoma, ją pagal poreikį papildant reikiamu žvyro sluoksniu, pašalinama perteklinė augmenija.

3.3 pav. Perėjimo buveinės mažajai žuvėdrai Kretuono ežero Didžiojoje saloje įrengimo darbai.

LOD 2018 m. rugpjūčio mėn. tiekėjų apklausos raštu būdu atliko nendrių išpjovimo Kretuono ežero Didžiojoje ir aplinkinėse salose augalų vegetacijos metu paslaugų pirkimas. Pagal 2018 m. rugpjūčio 28 d. paslaugų sutartį buvo aliktos nendrių išpjovimo vandenyje Kretuono ežero Didžiosios salos ir aplinkinių salų pakrantėse paslaugos. Nendrės išpjautos 5,5 ha tvarkomos teritorijos plote. 2019 – 2021 m. laikotarpiu buvo numatyti dar du nendrynų šienavimo pakartojimai, tačiau dėl labai žemo vandens lygio, 2019 m. nendrių pjovimas po vandeniu nebuvo vykdomas ir atidėtas 2020 m.

LOD 2019 m. gegužės 7 d. tiekėjų apklausos raštu pirkimo būdu sudarė darbų sutartį dėl 3 vnt. plaustų įrengimo Sartų RP darbų. Iki 2019 m. gegužės 24 d. buvo pagaminti 3 vnt. plaukiojančių plaustų, kurių kiekvieno paviršiaus plotas yra 3m x 3m. Plaustai įrengti ant pontonų, o plausto platforma iškilusi 25-30 cm virš vandens. Ant plaustų platformos pagrindo yra užtiesta geotekstilė, o ant jos užpiltas smulkios frakcijos žvyras. Pagaminti plaustai buvo nuvežti ir nuplukdomi į jų įrengimo vietas Sartų ež. įlanką. Nuplukdyti plaustai inkaruojami. Rudenį plaustai ištraukiami į krantą, o nutirpus ledui ar praėjus žiemos šalčiams, jie vėl įrengiami buvusiose vietose. Darbų sutartyje tai pat numatyti plaustų priežiūros darbai visą projekto laikotarpį.

3.4 pav. Plaustai, įrengti Sartų ežere – kompensacinė priemonė esant žuvėdrų perimviečių trūkumui.

Projekto partnerio NKRPD pasamdyto tiekėjo pagalba paukščių apsaugai svarbioje teritorijoje „Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių“ 2019 m. rugsėjo-lapkričio mėnesiais dviejose Nemuno salose 3,7 plote buvo nupjauta žolinė ir sumedėjusi augalija (projekte buvo numatyta sutvarkyti 1 salos 1 ha plotas) ir 0,2 ha plote pašalintas visas augalinis sluoksnis iki atviro smėlio.

PAST teritorijoje „Nemunas tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio“ 2019 m. spalio-lapkričio mėnesiais vienoje Nemuno saloje 0,3 ha plote nupjauta žolinė ir sumedėjusi augalija, sala uždengta geotekstile ir užpilta smėlio-žvyro mišiniu (projekte buvo numatyta sutvarkyti 0,2 ha plotą).

Teritorijos „Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių“ salų tvarkymo paslauga 2019 m. rugpjūčio mėn., darbai pradėti rugsėjo mėn. Teritorijos „Nemunas tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio“ salos tvarkymo paslauga įsigyta 2019 m. rugsėjo mėn., darbai pradėti spalio mėn.

3.5 pav. Teritorijos „Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių“ salų tvarkymo darbai.

LOD projekto vidurio laikotarpio ataskaitoje pateikė prašymą į projekto teritorijų sąrašą įtraukti naują teritoriją – Blinstrubiškio miško PAST. Ši teritorija yra svarbi upinių žuvėdrų buveinė. Teritorijoje numatomas kasmetinis gamtotvarkos priemonių įgyvendinimas (aukštos žolinės augalijos pašalinimas) bei naujo (trečio) plausto upinių žuvėdrų perėjimui įrengimas. Šiuo metu esami du plaustai, kuriuose 2019 metais perėjo apie 140 upinių žuvėdrų porų, bus suremontuoti UAB „Raseinių žuvininkystė“ lėšomis.

C.3 Papildomų apsaugos priemonių žuvėdroms įdiegimas

Pagrindinis veiklos tikslas – išvengti arba, pagal galimybes, sumažinti mažųjų ir upinių žuvėdrų jauniklių bei lizdų sunaikinimą. Žemiau aprašytos priemonės yra suplanuotos visose žuvėdrų apsaugai skirtose PAST. Tačiau numatytos priemonės bus įgyvendinamos tik žuvėdrų perėjimo vietose, o ne visame saugomų teritorijų plote. Be to, jų apimtys toje pačioje PAST gali skirtis atskirais metais, priklausomai nuo perinčių žuvėdrų ir jų veisimosi vietų/kolonijų skaičiaus. Abi apsaugos priemonės (slėptuvės ir išpėjamieji ženklai) pradėtos diegti jau 2019-ųjų pavasarį.

Slėptuves ir išpėjamuosius ženklus, skirtus žuvėdrų apsaugai, įrengs LOD darbuotojai, pasitelkę atitinkamų saugomų teritorijų darbuotojus.

C.3.1. Stogelio formos slėptuvių įrengimas veisimosi buveinėse.

Šioje poveiklėje numatyta priemonė, pirmiausiai, skirta sumažinti plėšrūnų keliamą grėsmę. Tuo pačiu žmogaus lankomose vietose jos apsaugo žuvėdrų jauniklius nuo sutrypimo. Neigiamas plėšrūnų poveikis aktualus daugelyje žuvėdrų apsaugai skirtų PAST. Reikšmingai neigiamas sidabrinų ir kaspijinių kirų poveikis perinčioms žuvėdroms pastebimas dvejose PAST – Kretuono ežero saloje, Niedaus ežero saloje ir Novaraisčio ornitologiniame draustinyje. Kanadinių audinių neigiamas poveikis registruotas dar dvejose žuvėdrų apsaugai skirtose PAST – Nemuno deltoje ir Niedaus ornitologiniame draustinyje, tačiau jis gali tapti bet kurioje žuvėdrų perėjimo vietoje. Plikose smėlėtose ar upių salelėse pavojų žuvėdrų jaunikiams kelia ir varniniai bei kai kurie plėšrieji paukščiai.

Projekto metu, per keturis perėjimo sezonus, bus įrengta 600 „pastogės“ tipo slėptuvių, skirtų žuvėdrų jauniklių apsaugai. Slėptuvės įrengiamos perėjimo sezono metu žuvėdrų apsaugai skirtose PAST. Vienoje slėptuvėje galės pasislėpti keli žuvėdrų jaunikliai vienu metu. Be to, jaunikliai žuvėdrų kolonijoje ritasi ne vienu metu, todėl vieniems jau mankštinant sparnus skrydžiui, kiti naudosis slėptuvėmis. Todėl slėptuvių konkrečioje PAST bus mažiau, nei žuvėdrų lizdų. Po perėjimo sezono slėptuvės bus surenkamos LOD ir panaudojamos kitą pavasarį.

Slėptuvės, pirmiausiai, numatytos tose PAST, kuriose reguliariai stebimas stambųjų kirų neigiamas poveikis žuvėdrų kolonijoms – sidabriniai ir kaspijiniai kirai neretai sunaikina žuvėdrų jauniklius. Minėta problema aktuali Kretuono ežero saloje, Novaraisčio draustinyje ir Niedaus ornitologiniame draustinyje. Slėptuvės bus įrengiamos ir plikose smėlėtose salelėse, kur žuvėdrų jaunikliai neturi natūralių slėptuvių. Tokios vietos yra Kalvių žvyro karjere, Nemuno deltoje, Nemuno atkarpose tarp Kulautuvos ir Smalininkų, Prienų ir Lengveniškių, Pelėšiškių ir Balbieriškio. Slėptuvės bus įrengtos ir ant dirbtinių plaustų Sartų PAST.

C.3.2. Išpėjamųjų ženklų įrengimas veisimosi buveinėse.

Šioje poveiklėje numatyta priemonė, pirmiausiai, skirta sumažinti trikdymo ir lizdų sunaikinimo grėsmes.

Trikdymas – aktuali problema perinčioms upinėms ir mažosioms žuvėdroms. Didžiausias trikdymo neigiamas poveikis stebimas tuomet, kai žuvėdrų veisimosi buveinės naudojamos rekreacijai: žvejybai, poilsivietėms ir kitiems ilgesniems žmonių apsilankymams veisimosi metu žuvėdrų užimtose salose. Ši problema aktuali keturiose iš devynių žuvėdrų apsaugai įsteigtų PAST. Didžiausias rekreacijos neigiamas poveikis stebimas Nemuno smėlėtose salose, kuriose mažųjų žuvėdrų apsaugai įsteigtos PAST.

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

Dėl minėto poveikio žuvėdros palieka lizdus ar jauniklius ilgesniam laikui, per kurį kiaušiniuose esantys žuvėdrų embrionai ar jaunikliai sušąla ir neišgyvena iki juos pradeda šildyti tėvai. Dalis lizdų sunaikinami tiesiogiai – sutrypiami. Dalis tėvų palieka dėtis dėl ligai trunkančio ar intensyvaus žmonių lankymosi veisimosi vietose. Tuo tarpu nedideli žuvėdriukai, jei nemaitinami visą dieną, taip pat nugaišta. Neretai nebūna teisinio pagrindo uždrausti žmonių lankymąsi salose, todėl bene vienintelė priemonė sumažinti šią problemą – prevenciniai veiksmai žuvėdrų veisimosi metu. Įrengus išpėjamuosius ženklus, lankytojai bus perspėjami apie jų neigiamą poveikį salose perinčioms žuvėdroms.

Projekto metu, per keturis žuvėdrų perėjimo sezonus, bus įrengta 200 išpėjamųjų ženklų. Išpėjamieji ženklai kiekvienais metais bus įrengiami žuvėdrų apsaugai įsteigtose PAST prieš prasidedant mažųjų žuvėdrų perėjimo sezonui. Pasibaigus perėjimo sezonui, LOD darbuotojai surinks išpėjamuosius ženklus ir juos vėl naudos kitą pavasarį. Ženklų įrengimas planuojamas ir suformuotose naujose salose Nemuno upėje, Kalvių žvyro karjere bei įrengtuose plaustuose Sartų RP PAST. Tačiau visų pirma išpėjamieji ženklai bus naudojami prioritetingose teritorijose, kur neigiamas rekreacijos poveikis žuvėdroms yra žinomas – Nemuno deltoje ir kitose trijose Nemuno upėje esančiose PAST. Kaip prevencinė priemonė, išpėjamieji ženklai bus įrengiami ir kitose žuvėdrų apsaugai skirtose PAST, kur žmonių lankymasis taip pat galimas: Kretuono ežero saloje, Novaraisčio ir Niedaus ornitologiniuose draustiniuose. Tuo tarpu Vasaknų žuvininkystės tvenkinių PAST, ženklai nebus įrengiami dėl ribojamo pašalinių žmonių lankymosi, o dalyje Nemuno deltos ir Nemuno upėje ties Lipliūnais - dėl griežtos pasienio zonoje vykdomos lankytojų kontrolės.

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas		Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
	Numatytas projekto paraiškoje	Numatytas projekto vidurio laikotarpio ataskaitoje		
Per 4 perėjimo sezonus žuvėdrų apsaugai įsteigtose PAST 9 salose įrengta 600 vnt. „pastogės“ tipo slėptuvių, skirtų žuvėdrų jauniklių apsaugai	31/05/2022	31/07/2022		Veikla vykdoma, 2019 m. įrengtos 137 slėptuvės
Per 4 žuvėdrų perėjimo sezonus žuvėdrų apsaugai įsteigtose PAST 9 salose įrengta 200 išpėjamųjų ženklų	31/05/2022	31/07/2022		Veikla vykdoma, 2019 m. įrengti 35 ženklai

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

LOD tiekėjų apklausos raštu pirkimo būdu 18/06/2019 sudarė sutartį dėl 600 vnt. „pastogės“ tipo slėptuvių žuvėdrų jauniklių apsaugai ir 200 vnt. išpėjamųjų ženklų pagaminimo. 2019 m. liepos mėn. visos slėptuvės ir išpėjamieji ženklai buvo pagaminti. 2019 m. perėjimo sezono metu 8 projekto teritorijose buvo įrengtos 137 slėptuvės žuvėdrų jaunikliams ir 35 išpėjamieji ženklai.

3.5 pav. Įrengtos „pastogės“ tipo slėptuvės ir informacinis ženklas

Slėptuvės ir išpėjamieji ženklai nebuvo įrengti Kalvių žvyro karjero salose (nes buvo nustatyti tik dviejų porų perėjimo atvejai), Vasaknų PAST, Novaraisčio PAST (buvo nuspręsta neįrengti šių priemonių, siekiant išvengti paukščių trikdymo jų perėjimo metu).

C.4 Rūšių apsaugos specialių priemonių planavimas

C.4.1 Naujos PAST steigimas Nemuno upės salose ties Lipliūnais ir Sartų RP PAST saugomų paukščių sąrašo papildymas nauja tiksline rūšimi – upine žuvėdra.

Nemuno aukštupyje ties Lipliūnų gyvenvietėje esanti Nemuno sala įtraukta į tarptautinę svarbių paukščių teritorijų (IBA) duomenų bazę, kaip svarbi mažųjų žuvėdrų perėjimo vieta. Nors ši teritorija ir atitinka PAST kriterijus, tačiau iki šiol ji neturi specialaus žuvėdrų apsaugai būtino teisinio apsaugos statuso. Siekiant šiai teritorijai suteikti PAST statusą, LOD prieš keletą metų inicijavo pasitarimą su LR aplinkos ministerijos (AM) specialistais. Jame buvo pritarta principinei nuostatai Nemuno ruože ties Lipliūnais įsteigti PAST, kuri papildytų Natura 2000 teritorijų nacionalinį tinklą. AM, kaip atsakinga institucija, įsipareigojo teikti teisinę pagalbą projekto komandai naujos PAST steigimo metu. Atskirai buvo diskutuojama dėl upinės žuvėdros būklės Sartų PAST. Šiuo metu ši Natura 2000 teritorija nėra įsteigta upinės žuvėdros apsaugai. Tačiau LOD iš esmės susitarė su AM, jog jei perinčių upinių žuvėdrų skaičius, įdiegtų specialių biotechninių priemonių dėka pasiektų upinių žuvėdrų apsaugai svarbios teritorijos steigimo kriterijus (40 porų), AM įtrauktų papildytą Sartų PAST saugomų tikslinių paukščių rūšių sąrašą, įrašant ir šias žuvėdras.

Naujos PAST įteisinimo procesą, kartu su Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

specialistais organizuos ir vykdys LOD projekto darbuotojai. Papildomai bus perkamos teritorinio planavimo ekspertų paslaugos.

C4.2 Pasiūlymų dėl Europos žuvininkystės fondo specialios priemonės, skirtos upinės žuvėdros apsaugai, parengimas.

Šiuo metu Lietuvoje užregistruota apie 20 akvakultūros ūkių. Dvejuose iš šešių akvakultūros ūkių, turinčių PAST statusą, tikslinės apsaugos rūšys yra upinė ir mažoji žuvėdros. Tačiau jei akvakultūros ūkiuose būtų įgyvendintos nesunkiai įgyvendinamos ir jau praktikoje patikrintos specialios apsaugos priemonės, žymiai daugiau šių ūkių taptų svarbiais saugant upines ir mažąsias žuvėdras, taip pagerinant jų apsaugos statusą visos šalies mastu. Pati realiausia galimybė, norint įgyvendinti specialias žuvėdrų apsaugos priemones, šalies akvakultūros ūkiuose – ES žuvininkystės fondo Nacionalinė akvakultūros ūkių aplinkosaugos programa (Programa). Tačiau ją rengiant yra būtina specialistų pagalba. Jie ne tik išaiškintų tokių priemonių įgyvendinimo svarbą minėtos Programos rengėjams, bet ir pateiktų siūlymus dėl jų parengimo, įgyvendinimo ir kontrolės. Tam būtinas išsamus situacijos ir rekomendacijų pristatymas, pagrįstas tyrimų duomenimis ir praktiniais pastebėjimais bei sąmatų paskaičiavimais. Ne mažiau svarbus yra ir rengiamų siūlymų derinimas su suinteresuotomis institucijomis, gaunant jų tinkamą palaikymą. Numatyta šiuos darbus pradėti jau projekto pirmaisiais įgyvendinimo metais. Rengiant siūlymus bus tariamasi su pagrindinėmis suinteresuotomis šalimis – Žuvininkystės departamentu prie žemės ūkio ministerijos ir Aplinkos ministerija.

Už šios veiklos abiejų poveikių įgyvendinimą yra atsakinga LOD.

Rezultatų produktai	Projekto paraiškoje numatytas įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
LR aplinkos ministro įsakymas dėl Nemuno salos ties Lipliūnų gyvenvietė PAST statuso suteikimo ir Sartų RP PAST saugomų paukščių sąrašo papildymo tikslinė rūšimi – upinė žuvėdra	31/03/2022		Veikla vykdoma
Aplinkos ministro įsakymas dėl Nemuno salų ties Lipliūnų gyvenvietė PAST įsteigimo	31/05/2022		Veikla nepradėta
Parengtos rekomendacijos dėl Europos žuvininkystės fondo specialiosios priemonės, skirtos upinės žuvėdros apsaugai	30/11/2020		Veikla vykdoma

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Standartizuota Duomenų forma dėl Sartų RP PAST įsteigimo papildyta, įtraukiant upinę žuvėdrą kaip tikslinę rūšį, ir papildyta forma pateikta atsakingoms institucijoms tvirtinimui.	31/03/2022		Veikla nepradėta
Rekomendacijos dėl Europos žuvininkystės fondo specialiosios priemonės pakeitimo, skirtos upinės žuvėdros apsaugai, pateiktos atsakingoms institucijoms	30/11/2021		Veikla vykdoma
Oficialios Nemuno salų ties Lipliūnų gyvenvietėje PAST įsteigimo procedūros pradėtos	30/11/2018		Įgyvendinta
Standartizuota Duomenų forma dėl Nemuno salų ties Lipliūnų gyvenvietėje PAST įsteigimo užpildyta, įtraukiant mažąją žuvėdrą kaip tikslinę rūšį, ir užpildyta forma pateikta atsakingoms institucijoms tvirtinimui.	31/03/2022		Veikla nepradėta

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

Paskutinį 2018 m. ketvirtį LOD iniciavo susitikimą su VSTT atstovais dėl Nemuno salų ties Lipliūnų gyvenvietėje steigimo procedūrų. Susitikimo metu buvo nutarta, kad LOD turi kreiptis su prašymu inicijuoti steigimo procedūras į VSTT. 2018 m. buvo surinkta informacija apie rūšies gausumo pokytį pastaraisiais metais, kadangi siekiant suteikti teritorijai Paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusą (PAST) mažųjų žuvėdrų apsaugai, ji turi atitikti kriterijus, nustatytus 2008 m. liepos 2 d. LR Aplinkos ministro įsakyme Nr. D1-358 „Dėl paukščių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijų patvirtinimo“.

13/03/2019 LOD oficialiai kreipėsi į VSTT prašydama inicijuoti Nemuno salų ties Lipliūnais planavimo procedūras. 23/05/2019 buvo gautas atsakymas iš VSTT, kad VSTT pritaria Nemuno salų ties Lipliūnais planavimo procedūrų inicijavimui, tačiau dėl pasikeitusios įstatyminės bazės buvo siūloma suteikti teritorijai NATURA 2000 teritorijos statusą nusteigiant nacionalinės saugomos teritorijos. LOD parengė teritorijos apsaugos poreikių ataskaitos projektą, kuris buvo pateiktas VSTT specialistams 2019 m. rugsėjo mėn.

VSTT taip pat prašė apvarstyti Kalvių žvyro karjero PAST ribų koregavimą, kadangi esamos ribos neužtikrina upinių žuvėdrų apsaugos poreikių. Pasitarus su projekto monitoringo komanda ir Priežiūros komiteto nariais, 2019 m. liepos mėn. LOD inicijavo Kalvių žvyro karjero atkuriamojo sklypo planavimo procedūras, tačiau iki 2019 m. pabaigos trišalė sutartis tarp LOD, VSTT ir planuotojo nebuvo pasirašyta dėl ilgai trunkančių derinimo procedūrų.

3.3. PROJEKTO VEIKLŲ POVEIKIO STEBĖSENOS VEIKLOS

D.1 Projekto stebėseną

Veikla apima projekto veiklų įgyvendinimo pažangos, įgyvendintų veiklų poveikio upinių ir mažųjų perinčių populiacijų būklei jų apsaugai skirtame tinkle, jame perinčių paukščių prisirišimo prie veisimosi teritorijų ir projekto siekiamų rodiklių stebėseną.

D.1.1. Projekto veiklų stebėseną

Ši poveiklė skirta stebėti projekto veiklų įgyvendinimo eigą, pažangą ir poveikį siekiant įgyvendinti projekto tikslus. Todėl ypatingas dėmesys bus skiriamas praktinių gamtosauginių veiklų įgyvendinimo (C) bei tam būtinų parengiamųjų (A) veiklų stebėsenai, kas tiesiogiai susiję su saugomų žuvėdrų būkle.

Tačiau bus sekama ir kitų projekto veiklų: viešinimo (E), administravimo (F), o taip pat stebėsenos (D) įgyvendinimo pažanga, suplanuoto jų įgyvendinimo grafiko terminai bei pasiekti rodikliai, kurie numatomi kaip projekto sėkmės indikatoriai.

Kadangi žymi dalis stebimų veiklų ir jų įgyvendinimo pažangos indikatoriai yra tiesiogiai susiję su projekto praktinės gamtosaugos veiklomis, jau projekto įgyvendinimo metu turėtų pasimatyti jų poveikis upinių ir mažųjų žuvėdrų PAST perinčioms populiacijoms bei jų buveinėms. Tai parodys ne tik įgyvendintų gamtotvarkos darbų efektyvumą, bet ir žuvėdrų veisimosi buveinių tvarkymo darbų plano koregavimą pagal stebėsenos metu nustatomą poreikį.

Informacija apie pasiektus projekto rodiklius, kurie apima ir viešinimo veiklas, bus kasmet pateikiama projekto priežiūros komitetui ir, remiantis pastarojo sprendimais bei siūlymais, būtini pakeitimai bus įtraukti į atnaujintas projekto veiklų įgyvendinimo stebėsenos schemas, kartu keičiant ir siekiamų indikatorių reikšmes.

D.1.2 Ex-ante ir ex-post perinčių žuvėdrų monitoringas

Ši poveiklė apima veiklas, skirtas upinių ir mažųjų žuvėdrų perinčių populiacijos gauros, perėjimo sėkmingumo ir veisimosi buveinių būklės stebėjimui šių rūšių apsaugai įsteigtose PAST. Taip pat bus stebimi abiejų žuvėdrų paplitimo bei veisimosi buveinių pasirinkimo ypatumai projekto teritorijose bei maisto paieškai naudojamos teritorijos dydis (teritorija, kurioje perinčios žuvėdros lankosi ieškodami maisto). Monitoringo duomenų rinkimo metodika turi būti parengta prieš prasidedant pirmajam perinčių žuvėdrų stebėjimo sezonui.

Monitoringo metu sukaupti duomenys ir rezultatai yra tiesiogiai susiję su praktinės gamtosaugos (C.) veiklomis, todėl gerai atspindės pastarųjų poveikį perinčių žuvėdrų populiacijų bei veisimosi buveinių būklei.

Siekiant nustatyti maisto paieškai naudojamos teritorijos dydį bei prisirišimą prie konkrečios perimvietės skirtingais skirtingais veisimosi sezonais, bus sugauta 30 perinčių upinių žuvėdrų, ant kurių nugarų bus pritvirtinti nedideli GPS siųstuvėliai. Jų dėka bus stebimi pažymėtų paukščių skraidymo tarp perėjimo ir maitinimo vietų maršrutai.

Visi stebėsenos rezultatai bus suvedami į GIS duomenų bazę, kad ilgalaikėje perspektyvoje kiek įmanoma tiksliau įvertinti stebimų rūšių apsaugos būklę ir įgyvendintų

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

projekto veiklų poveikį saugomoms žuvėdroms ir jų buveinių būklei. Remiantis šiais duomenimis, bus galima pateikti reikalavimus ir rekomendacijas tolimesnei upinių ir mažųjų žuvėdrų apsaugos strategijai šioms rūšims įsteigtose PAST, tame tarpe rengiamiems šių teritorijų gamtotvarkos planams (A.1).

Rezultatų produktai	Projekto paraiškoje numatytas įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Parengta 2020 m. Ex-ante ir ex-post projekto veiklų veiksmingumo stebėsenos ataskaita	31/01/2021		Veikla nepradėta
Parengta 2021 m. Ex-ante ir ex-post projekto veiklų veiksmingumo stebėsenos ataskaita	31/01/2022		Veikla nepradėta
Parengta 2018 m. projekto veiklų įgyvendinimo stebėsenos ataskaita	31/03/2019	31/03/2019	Įgyvendinta
Parengta 2019 m. projekto veiklų įgyvendinimo stebėsenos ataskaita	31/03/2020	31/03/2020	Įgyvendinta
Parengta 2020 m. projekto veiklų įgyvendinimo stebėsenos ataskaita	31/03/2021		Veikla nepradėta
Parengta 2021 m. projekto veiklų įgyvendinimo stebėsenos ataskaita	31/03/2022		Veikla nepradėta
Parengta 2022 m. projekto veiklų įgyvendinimo stebėsenos ataskaita	31/08/2022		Veikla nepradėta
Parengta galutinė ex-ante ir ex-post projekto veiklų veiksmingumo stebėsenos ataskaita	31/08/2022		Veikla nepradėta
Parengta 2019 m. Ex-ante ir ex-post projekto veiklų veiksmingumo stebėsenos ataskaita	31/01/2020	15/12/2019	Įgyvendinta

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
30 GPS siūstuvais pažymėtų upinių žuvėdrų	30/06/2020		Veikla vykdoma

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

Parengta 2018 m. projekto veiklų įgyvendinimo stebėsenos ataskaita 18/06/2019 patvirtinta pirmojo Projekto Stebėsenos komiteto posėdyje. 2019 m. projekto veiklų įgyvendinimo ataskaita parengta laiku ir bus teikiama tvirtinimui Projekto Stebėsenos komiteto nariams antrojo posėdžio metu.

3.6 pav. Perinčių upinių žuvėdrų monitoringas

2019 m. atliktas perinčių žuvėdrų monitoringas projekto teritorijose, 15/12/2019 parengta I-oji Projekto ex-ante ir ex-post veiklų veiksmingumo stebėsenos ataskaita, kuri taip pat bus teikiama tvirtinimui Projekto Stebėsenos komiteto nariams antrojo posėdžio metu.

Projekto veiklų įgyvendinimo apžvalgos ir Projekto ex-ante ir ex-post veiklų veiksmingumo stebėsenos ataskaitos ataskaitos talpinamos projekto interneto svetainėje: https://www.lifeterns.lt/apie-projekta/projekto_dokumentai.

2019 m. pab. buvo parengti pirkimo GPS siūstuvų pirkimo dokumentai.

D.2 Projekto ekosistemų paslaugų ir socio-ekonominių sąlygų vertinimas

Veiklos poveiklės:

D.2.1 Ekosistemų paslaugų vertinimas projekto įgyvendinimo teritorijose

D.2.2. Projekto poveikio socio-ekonominių sąlygų vertinimas

Projekto metu vykdomos gamtotvarkinės buveinių atkūrimo veiklos, o veiklos pokyčių įvertinimą atliks ekosistemų paslaugų (toliau tekste- EP) ir socio-ekonominio vertinimo paslaugas teikiantis ekspertas. EP analizė pateikiama ataskaitoje, kurioje bus apžvelgta, kokias paslaugas gali teikti projekto teritorijose esančios ekosistemos. Ataskaitos parengimas apima tris etapus: pirmoje ataskaitos dalyje bus nustatyta EP vertinimo metodologija, taip pat identifikuotos pradinės vertinamų kriterijų vertės. Ši ataskaita parengta baigiantis pirmiems projekto įgyvendinimo metams, t.y. 2019 m. birželio mėnesį. Antroji (vidurio laikotarpio) ataskaita įvertins projekto pažangą per pirmus du metus. Galutinė ataskaitos dalis pasirodys projekto pabaigoje ir joje bus pristatyta viso projekto metu sukaupta informacija bei pateikti apibendrinimai.

Socio-ekonominių paslaugų vertinimo tikslas yra įvertinti projekto poveikį socio-ekonominėms sąlygoms, taip pat įvertinti kokį socio-ekonominį poveikį vietinėms bendruomenėms turėjo vykdytos veiklos. Ypatingas dėmesys skiriamas pilotinio ir demonstracinio pobūdžio veikloms, pvz. tokios kaip tarpsektorinis bendradarbiavimas įgyvendinant praktines gamtotvarkines veiklas, GPS siūstuvų naudojimas ir pan. Šis vertinimas taip pat bus pristatytas ataskaitoje, kurioje ir bus apibrėžtas projekto veiklų socio-ekonominis poveikis ir taikyti metodai. Ataskaita apims taip pat ir kaštų- naudos analizę. Dokumento parengimas apims tris etapus.

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

Rezultatų produktai	Projekto paraiškoje numatytas įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Ekosistemų paslaugų vertinimo projekto įgyvendinimo teritorijose I ataskaita	30/06/2019	31/05/2019	Įgyvendinta
Ekosistemų paslaugų vertinimo projekto įgyvendinimo teritorijose II ataskaita	30/11/2020		Veikla vykdoma
Projekto poveikio socio-ekonominių sąlygų vertinimo I ataskaita	30/06/2019	31/05/2019	Įgyvendinta
Projekto poveikio socio-ekonominių sąlygų vertinimo II ataskaita	30/11/2020		Veikla vykdoma
Ekosistemų paslaugų vertinimo projekto įgyvendinimo teritorijose galutinė ataskaita	31/07/2022		Veikla nepradėta
Projekto poveikio socio-ekonominių sąlygų vertinimo galutinė ataskaita	31/07/2022		Veikla nepradėta

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Įsigytos ekosistemų paslaugų vertinimo projekto įgyvendinimo teritorijose išorinės paslaugos	31/12/2018	15/01/2019	Įgyvendinta
Įsigytos projekto poveikio socio-ekonominių sąlygų vertinimo išorinės paslaugos	31/01/2019	14/03/2019	Įgyvendinta

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

15/01/2019 tiekėjų apklausos raštu pirkimo būdu buvo įsigytos ekosistemų paslaugų vertinimo projekto įgyvendinimo teritorijose paslaugos, 14/03/2019 – projekto poveikio socio-ekonominių sąlygų vertinimo paslaugos. Ekosistemų paslaugų vertinimo projekto įgyvendinimo teritorijose I-oji ataskaita ir projekto poveikio socio-ekonominių sąlygų vertinimo I-oji ataskaita parengtos 31/05/2019, o 18/06/2019 patvirtintos projekto Stebėsenos komiteto pirmojo posėdžio metu. Ataskaitose vertinamas laikotarpis buvo nuo projekto pradžios (2018 m. liepa) iki 2019 m. balandžio 30 d.

Ataskaitos talpinamos projekto interneto svetainėje: [https://www.lifeterns.lt/apie-projekta/projekto dokumentai](https://www.lifeterns.lt/apie-projekta/projekto-dokumentai).

D.3 LIFE projekto rodiklių pasiekimo stebėseną

Šios veiklos tikslas – stebėti ir įvertinti LIFE projekto rodiklių pasiekimą. Rodiklių pasiekimo pažanga stebima viso projekto įgyvendinimo laikotarpiu, siekiant laiku identifikuoti galimas

grėsmes ir numatyti priemones grėsmių pašalinimui. Projekto rodikliai prisidės prie visos LIFE programos pasiekimų.

Projekte stebimas gamtinių resursų panaudojimas – numatoma, kad kasmet 1820 tonų žvyro bus tikslingai panaudota salų supylimui Nemuno upėje ir Kalvių karjere. Bus vykdoma ir atvirų, žuvėdrų perėjimui tinkamų buveinių ploto dinamikos, perinčių žuvėdrų porų gausos pokyčių stebėseną bei vertinamas viešinimo veiklų poveikis.

Rezultatų produktai	Įgyvendinimo terminas		Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
	Numatytas projekto paraiškoje	Numatytas projekto vidurio laikotarpio ataskaitoje		
Kartu su projekto pažangos ataskaita aktualizuotos LIFE projekto rodiklių pasiekimo reikšmės	30/11/2019			Veikla nebus vykdoma
Kartu su projekto galutine ataskaita aktualizuotos LIFE projekto rodiklių pasiekimo reikšmės	31/03/2023			Veikla nepražėta
Kartu su projekto vidurio laikotarpio ataskaita aktualizuotos LIFE projekto rodiklių pasiekimo reikšmės	31/01/2021	01/01/2020	01/01/2020	Įgyvendinta
Kartu su projekto pažangos ataskaita aktualizuotos LIFE projekto rodiklių pasiekimo reikšmės	30/04/2022	01/07/2021		Veikla nepražėta

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

Atlikus projekto ataskaitų teikimo terminų keitimus, buvo patikslinti ir projekto rodiklių pasiekimų reikšmių pateikimo terminai. Kadangi 2019 m. nebuvo teikiama projekto pažangos ataskaita, projekto rodiklių pasiekimo reikšmės taip pat nebuvo pateiktos. 2020 m. pr. pateikta projekto vidurio laikotarpio ataskaita, su kuria kartu pateiktos ir projekto rodiklių pasiekimo reikšmės.

3.4. VISUOMENĖS INFORMAVIMO IR REZULTATŲ SKLAIDOS VEIKLOS

Už visuomenės informavimą ir rezultatų sklaidą yra atsakingas pagrindinis paramos gavėjas – Lietuvos ornitologų draugija, o kiti projekto partneriai prisideda prie šių veiklų įgyvendinimo.

Visuomenės informavimas ir rezultatų sklaida apima keturias svarbiausias veiklas ir jų poveikles:

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

E.1 Informacijos teikimas plačiajai visuomenei

Veiklos poveiklės:

- E.1.1. Projekto viešinimo plano parengimas;
- E.1.2. Bendradarbiavimas su žiniasklaida;
- E.1.3. Projekto svetainės sukūrimas.

Projekto pradžioje buvo parengtas viešinimo planas, kuriame numatyta, kokios viešinimo priemonės ir kokios veiklos yra skirtos skirtingoms suinteresuotoms grupėms ir institucijoms. Dalis veiklų nukreiptos į visuomenės informavimą – tuo tikslu numatoma paskelbti straipsnius ir reportažus apie žuvėdrų apsaugos problemas ir projekto vykdomas veiklas regioninėje ir nacionalinėje žiniasklaidoje. Pagrindinis informacijos šaltinis, kuriame bus sutelkta visa informacija susijusi su projektu – interneto svetainė, kuri nuolat bus papildoma aktualia informacija lietuvių ir anglų kalbomis.

Rezultatų produktai	Projekto paraiškoje numatytas įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Parengti ir publikuoti 5 straipsniai	31/08/2021		Veikla vykdoma, <i>Žurnale „Paukščiai“ publikuoti straipsniai 2018 m. (1), 2019 (3)</i>
Parengtas galutinis projekto viešinimo planas	30/09/2018	30/09/2018	Įgyvendinta
Parengtas straipsnis moksliniame leidinyje apie žuvėdrų ekologijos ypatumus ir apsaugos problemų sprendimo būdus.	31/07/2022		Veikla nepradėta

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Veikianti projekto interneto svetainė	31/12/2018	29/05/2019	Įgyvendinta
Parengti ir ištransliuoti 9 radijo/TV reportažai	31/08/2022		Veikla vykdoma <i>Parengti ir ištransliuoti 7 TV, 2 audio reportažai</i>
Parengta ir publikuota vietos ar nacionalinėje spaudoje 20 straipsnių	31/08/2022		Veikla vykdoma <i>Parengta ir publikuota >15 straipsnių internetinėje žiniasklaidoje</i>

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

2018 m. rugsėjo mėn. parengtas projekto viešinimo planas anglų kalba, kuris 18/06/2019 patvirtintas projekto Stebėsenos komiteto posėdžio metu. Patvirtintas viešinimo planas paskelbtas projekto interneto svetainėje: [https://www.lifeterns.lt/apie-projekta/projekto dokumentai](https://www.lifeterns.lt/apie-projekta/projekto_dokumentai).

2019 m. sausio mėn. vadovaujantis parengtu projekto viešinimo planu, buvo parengtas metinis viešinimo veiklų planas, skirtas stebėti metinę projekto viešinimo veiklų pažangą. Viešinimo veiklų pažanga buvo įvertinama projekto darbuotojų susitikimų metu.

2019 m. sausio 17 d. tiekėjų apklausos raštu pirkimo būdu buvo įsigytos projekto interneto svetainės sukūrimo ir susijusių paslaugų, tokių kaip: projekto interneto svetainės talpinimo ir techninio aptarnavimo, reklaminių skydelių sukūrimo, IT produktų sukūrimo, projekto logotipo sukūrimo ir jo naudojimo aprašo, sukūrimo paslaugos. 2019 metų gegužės mėnesį (29/05/2019) pradėjo veikti <https://www.lifeterns.lt/> projekto svetainė, kurioje yra skelbiama visa aktuali, su projekto įgyvendinimu susijusi informacija lietuvių ir anglų kalbomis. Vidutinis projekto svetainės lankomumo rodiklis 204 apsilankymai per mėn.

01/03/2019 buvo sukurtas ir projekto logotipas bei jo naudojimo aprašas, projekto logotipas naudojamas visuose projekto produktuose, įskaitant ir vieną pagrindinių informacijos šaltinių – projekto svetainę. Visi 2019 m. ir ankstesniais metais sukurti projekto rezultatai yra publikuojami svetainėje. Sukurtas projekto reklaminis skydelis buvo patalpintas projekto partnerių ir saugomų teritorijų direkcijų, su kuriomis bendradarbiauja projekto komanda, interneto svetainėse.

13/02/2019 tiekėjų apklausos raštu pirkimo būdu buvo įsigytos viešinimo medžiagos sukūrimo ir sklaidos paslaugos, t.y. 3 video klipų, filmo apie projekte vykdomus darbus ir upines ir mažąsias žuvėdras sukūrimas. 09/09/2019 buvo sukurtas pirmasis video klipas, jis skelbiamas: <https://www.youtube.com/watch?v=QngZlctSANI>. Ši video klipas buvo ištransliuotas nacionaliniu Info TV kanalu (20/09/2019; 23/09/2019), buvo transliuojamas TVPlay kanalu 20/09/2019 – 03/10/2019 laikotarpiu.

Nuo pat projekto įgyvendinimo pradžios daug dėmesio buvo skirta informacijos žiniasklaidos priemonėse viešinimui: 2019 m. buvo paskelbti 3 straipsniai žurnale „Paukščiai“ (Nr. 41 (2019/1), Nr. 43 (2019/3), Nr. 44 (2019/4)); 7 TV ir 2 audio reportažai; daugiau nei 15 straipsnių internetinėje žiniasklaidoje, 26 naujienos projekto partnerių svetainėse bei 43 naujienos projekto svetainėje lietuvių ir anglų kalbomis.

E.2 Apsaugos problemų viešinimas suinteresuotoms asmenų grupėms/institucijoms

Veiklos poveiklės:

E.2.1. Susitikimas su suinteresuotų asmenų grupėmis/institucijomis projekto įgyvendinimo vietoje;

E.2.2. Seminarai su skirtingų sektorių šalies institucijomis, susijusiomis su žuvėdrų apsauga;

E.2.3. Praktiniai mokymai specialistams apie tinkamą žuvėdrų buveinių tvarkymą po projekto pabaigos.

Įgyvendinant LIFE TERNS projektą, didelis dėmesys skiriamas suinteresuotų institucijų

įtraukimui ir jų pajėgumų panaudojimui užtikrinant upinių ir mažųjų žuvėdrų apsaugą Lietuvoje. Projekte numatyta suorganizuoti 5 renginius regionuose su vietine bendruomene ir atsakingomis institucijomis, taip pat 4 nacionalinio lygmens susitikimus, kuriuose dalyvautų ne tik aplinkosaugos sektoriaus darbuotojai, tačiau ir kitų susijusių sektorių - vandens transporto kelių, tvenkinių - atstovai ir savininkai. Siekiant užtikrinti ilgalaikį efektą žuvėdrų apsaugai svarbiose teritorijose, kuriose bus atlikti gamtotvarkiniai darbai, baigiantis projektui bus organizuoti praktiniai mokymai LOD savanoriams ir už teritorijų priežiūrą atsakingiems specialistams. Tik nuosekliai ir tikslingai įgyvendinamos tvarkymo priemonės užtikrins stabilią žuvėdrų populiaciją ilgalaikėje perspektyvoje.

Rezultatų produktai	Projekto paraiškoje numatytas įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Seminarų su skirtingų sektorių šalies institucijomis, susijusiomis su žuvėdrų apsauga (4) dalyvių sąrašai, pranešėjų pristatymai, nuotraukos	30/11/2021		Veikla vykdoma 06/11/2018 suorganizuotas pristatymo renginys-seminaras įvairioms suinteresuotoms institucijoms.
Praktinių mokymų specialistams apie tinkamą žuvėdrų buveinių tvarkymą po projekto pabaigos (2) dalyvių sąrašai, nuotraukos	31/07/2021		Veikla nepradėta
Susitikimų su suinteresuotų asmenų grupėmis/institucijomis projekto įgyvendinimo vietose (5) dalyvių sąrašai, nuotraukos	31/07/2021		Veikla vykdoma 30/07/2019 ir 14/10/2019 suorganizuoti susitikimai su suinteresuotų asmenų grupėmis

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Suorganizuoti 2 praktiniai mokymai apie tinkamą žuvėdrų buveinių tvarkymą Metinių LOD narių visuotinių susirinkimų metu	31/07/2021		Veikla nepradėta
Suorganizuoti 5 susitikimai su suinteresuotų asmenų grupėmis/institucijomis projekto įgyvendinimo vietose	31/07/2021		Veikla vykdoma Suorganizuoti 2 susitikimai su suinteresuotų asmenų grupėmis (30/07/2019 ir 14/10/2019)

Suorganizuoti 4 seminarai su skirtingų sektorių šalies institucijomis, susijusiomis su žuvėdrų apsauga	30/11/2021		Veikla vykdoma <i>Suorganizuotas pristatymo renginys-seminaras įvairioms suinteresuotoms institucijoms (06/11/2018).</i>
Suorganizuoti 2 praktiniai mokymai specialistams apie tinkamą žuvėdrų buveinių tvarkymą po projekto pabaigos	31/07/2022		Veikla nepradėta

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

Projekto komanda tęsė bendradarbiavimą su kitomis, su projekto veiklomis susijusiomis institucijomis. Pirmasis seminaras, skirtas vietos regiono suinteresuotoms institucijoms įvyko 30/07/2019 Nemuno kilpų regioniniame parke. Renginyje „Upinių ir mažųjų žuvėdrų apsaugos perspektyvos“ dalyvavo 28 asmenys, atstovaujantys įvairias vietos organizacijas. Antroji renginio dalis buvo skirta ekskursijai į projekto teritoriją, kur dalyviai buvo supažindinti su esamais iššūkiais ir planuojamomis permainomis.

Panašaus pobūdžio seminaras, irgi skirtas vietos suinteresuotoms institucijoms, 14/10/2019 įvyko ir Nemuno deltos regioniniame parke. Šiame renginyje taip pat buvo aptarta su kokiomis problemomis susiduriama būtent Nemuno deltos regioniniame parke, o antroji dalis buvo skirta projekto vietovės aplankymui. Renginyje dalyvavo 21 asmuo.

E.3 Projekto rezultatų ir patirties sklaida suinteresuotoms nacionalinėms ir tarptautinėms tikslinėms grupėms

Veiklos poveiklės:

- E.3.1. Projekto rezultatų ir patirties sklaida tarptautinėms gamtosaugos sektoriaus organizacijoms;
- E.3.2. Tarptautinis tarpžinybinis ir mokslinis seminarai projekto tematika;
- E.3.3. Bendradarbiavimas su kitais, panašios tematikos projektais.

Nuo 1994 metų LOD Lietuvoje atstovauja tarptautinei gamtosauginei organizacijai *Birdlife International*, kuri vienija daugiau nei 100 pasaulio šalių partnerius, besirūpinančius paukščių ir jų gyvenamosios aplinkos apsauga. LOD atstovai reguliariai dalyvauja metiniuose susitikimuose, kuriuose aptariamos paukščių apsaugos problemos Europoje, todėl numatoma projekto patirtimi pasidalinti šiuose susitikimuose, kaip ir kasmet vykstančiuose Buveinių bei Paukščių direktyvų ekspertų darbo grupės susitikimuose.

Projekto pasiekimai bus pristatyti tarptautiniame tarpžinybiniame bei moksliniuose seminaruose projekto tematika. Juos numatyta organizuoti paskutiniiais projekto įgyvendinimo metais, kai bus pasiekta didžioji dalis tikslų. Seminaruose bus galima pasidalinti stebėjimų informacija, kurią suteiks prie upinių žuvėdrų pritvirtinti siūstuvai.

Svarbi LIFE programos finansuotų projektų veikla – bendradarbiavimas su kitais, panašios

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

tematikos projektais.

Rezultatų produktai	Projekto paraiškoje numatytas įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Tarptautinių seminarų ir susitikimų su NVO bei mokslo institucijų atstovais (5) dalyvių sąrašai, pranešėjų pristatymai, nuotraukos	31/05/2022		Veikla vykdoma 20-21/09/2018 pristatytas projektas Baltijos šalių LIFE projektų seminare Klaipėdoje; 10-12/09/2019 projektas pristatytas Šiaurės ir Baltijos šalių platformos susitikime
Tarptautinio tarpžinybinio seminaro dalyvių sąrašas, pranešėjų pristatymai ir nuotraukos	31/05/2022		Veikla nepradėta
Projekto tarptautinio seminaro informacinė medžiaga	31/05/2022		Veikla nepradėta

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Parengti 2 pristatymai projekto tematika metiniuose Birdlife International partnerių susitikimuose	30/11/2021		Veikla nepradėta
Parengti 3 pristatymai projekto tematika Buveinių bei Paukščių direktyvų ekspertų darbo grupės susitikimuose	31/10/2022		Veikla nepradėta
Dalyvavimas 5 susitikimuose su LIFE ar kitų ES finansinių instrumentų projektus panašia tematika įgyvendinančių organizacijų atstovais	30/09/2022		Veikla vykdoma 20-21/09/2018 pristatytas projektas Baltijos šalių LIFE projektų seminare Klaipėdoje; 10-12/09/2019 projektas pristatytas Šiaurės ir Baltijos šalių platformos susitikime
Suorganizuotas tarptautinis tarpžinybinis projekto seminaras	31/05/2022		Veikla nepradėta

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

LOD tęsė projekto tikslų ir rezultatų pristatymą tarptautinei auditorijai. Projekto veiklos bei sukurtas projekto klipas anglų kalba buvo demonstruotas Šiaurės ir Baltijos šalių platformos susitikime, kuris vyko 2019 m. rugsėjo 10-12 d. Tønder, Danijoje. Renginį organizavo Danijos gamtos agentūra bendradarbiaudama su LIFERaisedbogs projektu. Renginyje buvo pristatyti nauji vykstantys projektai, taip pat vyko atskiros sesijos, skirtos aptarti bioįvairovės atkūrimo ir invazinių rūšių valdymo iššūkius. Ekskursijų metu dalyviai taip pat turėjo galimybę susipažinti ir su kelių LIFE projektų rezultatais. Renginio metu demonstruotas skaidres galima rasti <https://ec.europa.eu/easme/en/platform-meeting-nordic-baltic-interlife-2019>

E.4 Viešinimo medžiagos ir priemonių gamyba ir platinimas

Veiklos poveiklės:

- E.4.1. Projekto viešinimui skirtos medžiagos gamyba;
- E.4.2. Informacinių stendų įrengimas;
- E.4.3. Video medžiagos parengimas ir išplatinimas ;
- E.4.4. Mobilii fotoparoda apie mažųjų ir upinių žuvėdrų gyvenimą;
- E.4.5. Vizualinės IT medžiagos apie žuvėdrų gyvenimą parengimas ir išplatinimas.

Viešinimo medžiaga – lankstinukas, edukacinė brošiūra ir kalendoriai - bus išplatinti projekto renginių metu. Svetainėje bus sukurta atskira rubrika, iš kurios bus galima parsisiųsti vizualinės IT medžiagos produktus – ekrano užsklandas, nuotraukas marškinėliams ir kitas patrauklias žuvėdrų gyvenimą atspindinčias nuotraukas. Partneriai taip pat numato išleisti reprezentacinę knygą apie žuvėdras, pirmą tokio pobūdžio leidinį Lietuvoje, bei parengti filmą apie žuvėdrų gyvenamąją aplinką ir apsaugos problemas. LOD įgyvendins kituose projektuose didelio pasisekimo sulaukusias veiklas – per Lietuvą keliaus mobilii fotoparoda apie žuvėdras, o projekto svetainėje bus galima stebėti tiesioginę transliaciją iš žuvėdrų kolonijos. Kadangi projektas apima 11 teritorijų, skirtų upinių ir mažųjų žuvėdrų apsaugai visoje Lietuvoje, kiekvienoje teritorijoje atsiras informacinis stendas su detaliais teritorijų aprašymais, informacija apie projektą bei žuvėdrų apsaugos problemas.

Projekto pasiekimai bus apibendrinti ataskaitoje visuomenei (Layman ataskaita), kuri lietuvių ir anglų kalbomis pasirodys paskutiniais projekto įgyvendinimo metais.

Rezultatų produktai	Projekto paraiškoje numatytas įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Išleistas 2020 m. sieninis kalendorius	30/11/2019	19/12/2019	Įgyvendinta
Projekto teritorijose įrengti 11 informacinių stendų	31/10/2020		Veikla vykdoma
Pagaminti filmo apie projekte vykdomus darbus ir upines bei mažąsias žuvėdras 500 vnt. USB laikmenų	31/01/2022		Veikla vykdoma
Išleistas 2021 m. sieninis kalendorius	30/11/2020		Veikla nepradėta

Išleista projekto ataskaita visuomenei (Layman)	30/11/2022		Veikla nepradėta
Išleistas projekto lankstinukas	30/11/2018	13/11/2018	Igyvendinta
Išleistas 2019 m. sieninis kalendorius	31/12/2018	13/11/2018	Igyvendinta
Išleistas 2022 m. sieninis kalendorius	30/11/2021		Veikla nepradėta
Išleista reprezentacinė knyga apie upines ir mažąsias žuvėdras	31/01/2022		Veikla nepradėta
Išleista edukacinė brošiūra	30/06/2020		Veikla nepradėta
Sukurti IT vizualinės medžiagos produktai apie žuvėdras	29/02/2020		Veikla vykdoma

Rezultatų rodikliai	Igyvendinimo terminas	Realus igyvendinimo terminas	Informacija apie igyvendinimą
Projekto interneto svetainėje atsisuntimui patalpinti IT vizualinės medžiagos produktai apie žuvėdras	30/11/2022		Veikla vykdoma
Filmas apie projekte vykdomus darbus ir upines bei mažąsias žuvėdras 5 kartus ištransliuotas TV	31/10/2022		Veikla vykdoma
Veikianti tiesioginė transliacija iš žuvėdrų kolonijos	31/05/2020		Veikla vykdoma
Pagaminta mobili fotoparoda apie žuvėdras	29/02/2020		Veikla vykdoma
Viešuose vietose (12) išeksponuota mobili fotoparoda apie žuvėdras	31/08/2022		Veikla nepradėta

Veiklos igyvendinimo 2019 m. apžvalga:

19/12/2019 išleistas vartomas 2020 m. kalendorius, kuris buvo išplatintas suinteresuotoms institucijoms ir projekto partneriams.

13/02/2019 buvo sudaryta paslaugų sutartis su gamtinių filmų kūrėju V. Jankevičiumi dėl filmo apie projekto veiklas ir pasiekimus bei trijų video klipų sukūrimo. Sutartis taip pat apima 500 vienetų filmo įrašymo paslaugas USB laikmenose. Pirmasis video klipas apie projekto praktinės gamtosaugos veiklas ir tikslines rūšis buvo išleistas 09/09/2019, jo peržiūra galima adresu <https://www.youtube.com/watch?v=QngZlctSANI>. Video klipas taip pat buvo demonstruotas ir nacionaliniame Info TV kanale 20/09/2019 and 23/09/2019, taip pat TVPlay kanale 20/09/2019 – 03/10/2019 laikotarpiu, susilaukė 61.385 peržiūrų bei 47.079 unikalių vartotojų. TVPlay kanale taip pat buvo pademonstruotas ir projekto komandos parengtas video „Pragaištingos sausras pasekmės“ apie Dzūkiją užklupusią sausrą ir pragaištingas jos pasekmes Lipliūnų salų žuvėdrų populiacijai.

Ataskaitiniu laikotarpiu buvo įsigytos interneto kameros ir tiesioginės transliacijos paslaugos. Pagamintas įrangos modulis buvo išbandytas 2019 m. rudenį, siekiant parinkti geriausią vietą ryšio kokybės ir saugumo atžvilgiu. Gyva transliacija numatoma pradėti 2020 sezono.

2019 m. balandžio mėnesį LOD paskelbė nuotraukų konkursą „Žuvėdros-grakščiosios šaudyklės“, kurio tikslas – atrinkti geriausias Lietuvoje aptinkamų žuvėdrų nuotraukas fotoparodai. Konkursas truko iki vasaros pabaigos, o rudenį sudaryta komisija atrinko 40 nuotraukų, kurios

panaudotos fotoparodos gamybai.

Ataskaitiniu laikotarpiu projekto darbuotojais bendradarbiaudami su saugomų teritorijų direktijomis atrinko tinkamiausias vietas projekto stendų statybai. Turint šią informaciją buvo parengta techninė užduotis stendų gamybai ir įrengimui.

3.5. PROJEKTO ADMINISTRAVIMO VEIKLOS

Projekto administracinės veiklos apima bendrą projekto administravimą bei projekto veiklų priežiūrą ir tęstinumo užtikrinimą.

F.1 Projekto administravimas

Veiklos poveiklės:

- F.1.1. Projekto administravimas LOD;
- F.1.2. Projekto administravimas VVKD;
- F.1.3. Projekto administravimas NKRPD;
- F.1.4. Projekto administravimas EKO-STOMA.

Lietuvos ornitologų draugija - projekto pagrindinis paramos gavėjas, atsakingas ne tik už bendrą projekto koordinavimą, bet ir parengiamųjų, gamtosauginių, stebėsenos bei viešinimo veiklų įgyvendinimą. Organizacija taip pat yra atsakinga už komunikaciją su EASME, LIFE projektus administruojančia Europos Komisijos agentūra, bei vietiniais monitoringo ekspertais, projekto ataskaitų parengimą, monitoringo vizitų organizavimą bei veikloms vykdyti būtinų viešųjų pirkimų organizavimą. Prieš prasidedant veikloms, LOD su kiekvienu partneriu pasirašė partnerystės susitarimus, kuriuose apibrėžiami kiekvieno partnerio įsipareigojimai ir teisės.

Valstybės įmonė Vidaus vandens kelių direkcija projekte atsakinga už praktinės gamtosaugos darbus Nemuno upėje – naujų smėlio salų formavimą ir priežiūrą Nemuno laivybos kelyje, taip pat prisideda prie projekto pažangos ir poveikio stebėsenos, parengiamųjų ir viešinimo veiklų.

Nemuno kilpų regioninio parko direkcija projekte yra atsakinga už gamtotvarkinių veiklų vykdymą regioniniame parke, taip pat prisideda prie projekto pažangos ir poveikio stebėsenos, parengiamųjų ir viešinimo veiklų.

UAB „EKO STOMA“ projekte yra atsakinga už grunto kasimo ir pylimo darbus Kalvių žvyro karjere, kartu su kitais partneriais prisideda prie projekto pažangos stebėsenos, parengiamųjų ir viešinimo veiklų.

Rezultatų produktai	Įgyvendinimo terminas		Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
	Numatytas projekto paraiškoje	Numatytas projekto vidurio laikotarpio ataskaitoje		
Parengta ir pateikta galutinė projekto ataskaita	31/03/2023			Veikla nepradėta

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

Pasirašytos projekto jungtinės veiklos sutartys (3) tarp Koordinuojančio paramos gavėjo ir Asocijuotų paramos gavėjų	30/09/2018		29/11/2018	Įgyvendinta
Parengta ir pateikta I projekto pažangos ataskaita	30/11/2019			Veikla nebus įgyvendinama
Parengta ir pateikta projekto vidurio laikotarpio ataskaita	31/01/2021	01/01/2020	01/01/2020	Įgyvendinta
Parengta ir pateikta II projekto pažangos ataskaita	30/04/2022	01/07/2021		Veikla nepradėta

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Įdarbinti LOD projekto administravimo funkcijas atliekantys darbuotojai	31/08/2018	02/07/2018	Įgyvendinta
Įdarbinti visi projekto veiklų įgyvendinimui reikalingi darbuotojai	31/10/2018	04/2019	Įgyvendinta

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

Ši projekto administravimo veikla buvo pradėta nuo pat projekto pradžios ir vykdoma nuolat. Projekto partneriai pagal sudarytą grafiką reguliariai teikia projekto veiklų įgyvendinimo technines ir finansines ataskaitas, taip pat reguliariai organizuojami susitikimai ir/ar nuotoliniai pokalbiai dėl projekto veiklų įgyvendinimo.

Dauguma LOD projekto darbuotojų buvo įdarbinti 2018 m. prasidėjus projektui, projekto partneriai savo veiklas pradėjo 2019 m.: NKRPD projekto veiklas pradėjo 2019 m. I ketv., VVKD ir EKO-STOMA - 2019 m. II ketv.

Partnerių NKRD, VVKD darbuotojai įdarbinti nuo 2019 m. pr., EKO-STOMA – nuo 2019 m. gegužės mėn.

12/10/2018 su NKRPD pasirašytas Jungtinės veiklos ketinimų protokolą dėl projekto įgyvendinimo, o 09/05/2019 – Jungtinės veiklos sutartis;

05/11/2018 su UAB “EKO-STOMA” sudaryta Jungtinės veiklos sutartis, o 29/11/2018 Jungtinės veiklos sutartis sudaryta ir su partneriu VVKD.

21/12/2018 su APVA sudaryta LIFE projekto bendrojo finansavimo sutartis.

F.2 Projekto įgyvendinimo priežiūra ir tęstinumas

Veiklos poveiklės:

F.2.1. Projekto auditas

F.2.2. Projekto Priežiūros komitetų darbo organizavimas

F.2.3. After-LIFE apsaugos planas

Šią veiklą koordinuoja pagrindinis paramos gavėjas, Lietuvos ornitologų draugija. Nepriklausomą projekto priežiūrą atliks išorinė audito įmonė, kuri užtikrins išlaidų teisėtumą pagal galiojančias LIFE projektų taisykles. LOD taip organizuos Projekto stebėsenos komiteto posėdžius, kurie vyks kartą per metus (iš viso 5 susitikimai). Projekto tęstinumas bus detalai aprašytas After-

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA

LIFE plane, kuris apims 5 metų laikotarpį po projekto baigties (2023-2027).

Rezultatų produktai	Projekto paraiškoje numatytas Įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Parengtas After-LIFE planas (kaip dalis projekto galutinės ataskaitos)	31/03/2023		Veikla nepradėta
Parengta galutinė audito ataskaita	31/01/2023		Veikla nepradėta

Rezultatų rodikliai	Įgyvendinimo terminas	Realus įgyvendinimo terminas	Informacija apie įgyvendinimą
Įsteigtas projekto Priežiūros komitetas	28/02/2019	04/2019	Įgyvendinta
Suorganizuoti 5 projekto Priežiūros komiteto narių posėdžiai	31/12/2022		Veikla vykdoma
Projekto Priežiūros komiteto narių posėdžiuose patvirtintos 5 projekto veiklų įgyvendinimo, stebėsenos ataskaitos	31/12/2022		Veikla vykdoma

Veiklos įgyvendinimo 2019 m. apžvalga:

2019 m. balandžio mėn. buvo įsteigtas projekto Stebėsenos komitetas, kurį sudaro 10 narių, atstovaujančių LR Aplinkos ministeriją, Nemuno deltos regioninio parko direkciją, Nemuno kilpų regioninio parko direkciją, Panemunių regioninio parko direkciją, Aplinkos apsaugos departamentos Vilniaus valdybos Vilniaus Gyvosios gamtos apsaugos inspekciją, Sartų ir Gražutės regioninių parkų direkciją, Valstybinę saugomų teritorijų direkciją, Lietuvos ornitologų draugiją, VĮ Vidaus vandens kelių direkciją ir UAB „EKO STOMA“.

18/10/2019 suorganizuotas pirmasis projekto Stebėsenos komiteto posėdis, kurio metu buvo detalčiai pristatytas vykdomas projektas, veiklos ir jų pažanga, parengtos ir pateiktos tvirtinimui projekto ataskaitos.

30/09/2019 buvo atliktas tarpinis projekto auditas.

VĮ VIDAUS VANDENS
KELIŲ DIREKCIJA